

L'organització territorial de l'administració de la Generalitat de Catalunya

Robert Casadevall i Camps

Resum

L'organització territorial de Catalunya és un tema que ha generat molta bibliografia i debat. En aquest article s'estudia l'organització de l'espai de part de l'administració pública, a partir de la recerca exhaustiva en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, a fi de trobar les bases legals de cada administració territorial. L'objectiu no és analitzar la funcionalitat o adequació de cada divisió ni la congruència entre elles. Es tracta de veure'n les principals característiques, de cada una i del conjunt, per tenir una aproximació a l'estructura de l'espai de l'administració de la Generalitat de Catalunya.

Paraules clau: Catalunya, organització territorial, administració pública

Resumen

La organización territorial de Cataluña es un tema que ha generado mucha bibliografía y debate. En este artículo se estudia la organización del espacio de parte de la administración pública, a partir de la investigación exhaustiva en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, para encontrar las bases legales de cada administración territorial. El objetivo no es analizar la funcionalidad o la adecuación de cada división ni la coherencia entre ellas. Se trata de ver las

principales características de cada una de ellas y del conjunto, para tener una aproximación de la estructura del espacio de la administración de la Generalitat de Catalunya.

Palabras clave: Cataluña, organización territorial, administración pública

Abstract

The topic of the territorial organization of Catalonia has generated an intense debate and lots of publications. In this article, the author analyzes the spatial organization of the public administration by studying extensively the *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, in order to find the legal basis of each territorial administration. The purpose of this analysis is to find its main characteristics of each of them separately and as a whole in order to have a different approach of the structure of the General public administration avoiding discussion on its functionality or its suitability.

Keywords: Catalonia, territorial organization, public administration.

Introducció

L'organització territorial de Catalunya és un dels temes que més bibliografia ha generat, i que més discussions apassionades provoca. Molta gent es veu amb cor de posar ratlles sobre el mapa, de distribuir institucions i de crear, modificar o suprimir espais administratius.

En aquest context, sovint s'ha estudiat l'organització política del país, és a dir, aquella que institucionalitza els territoris amb un govern determinat, i amb diferents graus d'autonomia i de representativitat. Serien els nivells municipal, comarcal i provincial, bàsicament, estudiats, també, segons les relacions entre ells i la seva funció de govern.

Hi ha, però, un altre aspecte, no tan estudiat com és el de l'organització de l'espai que es desprèn de l'organització de l'administració pública. Comptem amb el valuós treball d'Isabel Rueda i Xavier Sanclimens,¹ però més centrat en l'aspecte de les relacions entre institucions que no pas en els diferents àmbits en els quals s'estructura l'administració de la Generalitat, com a un dels nivells de l'administració pública a Catalunya.

Sovint, aquest aspecte queda reduït a l'estudi de les diferents delegacions territorials, certament el més visible. Ara bé, la complexitat de l'administració pública, especialment com a prestadora de serveis, ha fet que hi hagi més nivells

¹ RUEDA I MÀRQUEZ I; SANCLIMENS I SOLERVICENS, X. (1994) *L'administració pública a Catalunya: un model d'organització territorial?* Barcelona: Fundació Bofill.

d'estructuració de l'espai, no tan visibles, però, paradoxalment, més utilitzats per la gent. Seria el cas de l'organització de la sanitat o de l'ensenyament, per posar els més clars.

A la vegada, les mateixes delegacions territorials es despleguen en multitud d'organismes amb participació exterior a l'administració, o, en altres casos, amb participació d'altres administracions, que també configuren una manera d'organitzar el territori.

Des d'una base municipal i, sovint, comarcal, trobem també la utilització d'altres àmbits, com els partits judicials o les conques fluvials. Tot plegat, dibuixa, sobre el territori, una enorme quantitat de divisions que, si no contradictòries, no sempre són congruents. Cadascuna de les quals, segurament, amb la seva lògica interna, però no sempre lògica quan es posen en relació entre elles.

El punt de partida legal és tardà,² i el trobem als articles 18 i 20 de la Llei 13/89, de 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de la Generalitat de Catalunya, que diuen:

«Article 18. L'administració territorial de la Generalitat de Catalunya s'estructura en Delegacions Territorials del Govern, d'acord amb la delimitació que s'estableixi legalment.

Article 20.1. En l'àmbit de cada Delegació Territorial del Govern hi pot haver un Delegat per a cadascun dels Departaments.»

Aquesta Llei se superposava a una administració ja estructurada, i a unes Delegacions Territorials del Govern regulades per un Decret tres anys anterior. La delimitació que esmenta l'article 18 no s'ha desplegat de manera explícita, més que en les successives reformes de les Delegacions.

La ruptura més gran amb el model provincial heretat, i l'ocasió per a la reformulació del mapa administratiu de la Generalitat, ha vingut de la creació de la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre, al 2001, la primera de base no provincial, que ha obligat a revisar el desplegament de tots els Departaments.³

Ara bé, la llei no contempla, de manera genèrica, altres elements més funcionals, com puguin ser l'administració escolar o la sanitària (tot i que aquesta ha estat objecte d'una àmplia regulació, però apart).

Un altre element general d'organització territorial ens el dona la disposició transitòria segona de la Llei 1/1995, d'aprovació del Pla Territorial General de Catalunya, que preveu que «mentre no es legisli sobre la divisió de Catalunya en regions, el Govern de la Generalitat ha de tenir en compte subsidiàriament els àmbits funcionals territorials definits per aquesta Llei en el que fa referència a la planificació de llurs serveis».

De fet, aquesta previsió amb prou feines ha estat seguida, com veurem al detall de cada Departament, si bé cal dir que, quan fou promulgada, moltes d'aquestes estructures ja eren molt assentades. En tot cas, el desplegament real

² L'Estatut es limita a dir que la Generalitat estructurarà la seva organització territorial en municipis i comarques (article 5.1) i que té la competència exclusiva per a l'organització de les seves institucions d'autogovern (article 9.1).

³ De manera molt desigual, com veurem.

del PTG sembla que comença ara —ja s'ha aprovat el PTP de les Terres de l'Ebre i han arrencat la resta dels PTP— i ho fa amb la creació d'una setena àrea de planificació, corresponent a l'Alt Pirineu.

Sense que es conegui la fórmula jurídica que l'empara, hi ha una nova figura —ara anunciada en una compareixença del Conseller de Política Territorial i Obres Públiques a la Comissió de Política Territorial del Parlament⁴— en desplegament dels Plans Territorials Parcial. Es tracta de les anomenades «unitats de planificació», un total de 95 unitats supramunicipals, que configuren una organització que es podria dir alternativa a la comarcal, i que recordaria força la proposta de municipalies de Casassas i Clusa del 1981.

Un element del PTG molt suggeridor és el paper de les anomenades Àrees Bàsiques Territorials —ABT—, que es configuren com a unitat mínima de serveis, amb uns continguts —centre d'assistència primària, centres d'ensenyament, etc.— que tenen molts punts en contacte amb la definició de les comarques i amb elements ja existents (les ABS, les zones escolars...)⁵.

La metodologia utilitzada, a manca d'una guia completa, ha consistit en una recerca exhaustiva a la base de dades del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, a fi de trobar les bases legals de cada administració territorial. Val a dir que el fet que no sempre les disposicions derogatòries siguin explícites, fa que potser s'hagi donat per vigent algun element obsolet. Per altra banda, també s'han consultat els organigrames i guies de les web de cada Departament o del Servei d'Atenció Ciutadana, molt complets. El treball està tancat a 31 d'agost de 2002.

S'han inclòs a l'estudi les administracions territorials —generalment Delegacions Territorials— i aquells organismes territorialitzats que compten amb participació externa al propi Departament —moltes Comissions amb participació municipal o de la societat civil—. També aquelles organitzacions funcionals de caràcter general sobre tot el territori de Catalunya.⁶ Hi ha una nota per a cada Departament i els organismes que hi són adscrits.

No s'ha entrat a fer una anàlisi de la funcionalitat o adequació de cada divisió. Tampoc de la seva congruència entre elles, més que a grans trets. Es tracta de veure'n les principals característiques, de cada una i del conjunt, per tenir una aproximació a l'estructura de l'espai de l'administració de la Generalitat de Catalunya.

Per altra banda, i per raons pràctiques, la base de les delimitacions territorials estudiades ha estat la municipal, sense tenir en compte, de manera detallada, el cas dels enclavaments, o el cas dels diferents nuclis de població en un mateix terme municipal. Aquests casos apareixen específicament contemplats a les àrees bàsiques de salut i a les zones d'ensenyament primari —i tot el que se'n deriva—. Certament això produeix efectes estranys, en alguns casos extrems

4 Diari de sessions del Parlament de Catalunya, Sèrie C, número 282, de 6 de febrer de 2002.

5 Una comparació d'aquests tres àmbits ens donaria, de ben segur, dades molt interessants, però ja fora de l'objecte d'aquest treball.

6 Això exclou delimitacions parcials interessants, com ara les de les Zones Escolars Rurals.

—per exemple, al municipis de Lleida o de Tortosa— però resultava molt complicat fer delimitacions exactes, almenys en el cas de nuclis de població.

Departament de la Presidència

El Departament de la Presidència té la doble condició de cap de Govern i de departament amb unes competències concretes, part de les quals tenen la corresponent expressió territorial.

La representació del Govern s'articula a través de les delegacions territorials. En un primer moment, foren delegacions del Departament de Governació, d'abast provincial —i així definides al Decret 167/81, de 2 de juliol, que les crea—.

Foren objecte d'una primera regulació com a delegacions territorials del Govern mitjançant el Decret 280/86, de 9 de setembre. El seu article 1 —únic declarat vigent després de totes les modificacions— crea les delegacions «*a les actuals circumscripcions de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona*». Aquesta ordenació s'ha vist modificada per la creació, al 2001, de la delegació territorial de les Terres de l'Ebre (Decret 79/01, de 6 de març) per a les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.⁷ Aquest Decret preveu, a la disposició final primera, que «*Abans de l'1 de gener de 2002 s'han d'adoptar les disposicions reglamentàries adients per tal que els departaments de l'Administració de la Generalitat adequin la seva estructura territorial a la nova situació derivada de l'aplicació d'aquest Decret.*». Finalment, el Decret 194/01, de 10 de juliol, va refondre les diverses normatives sobre delegacions territorials del Govern.

Es crea, a cada Delegació, el Consell de Direcció de l'Administració Territorial (article 8) format pels «*titulars dels òrgans territorials dels departaments que els representin en el territori*» la qual cosa pot representar problemes en el cas, no estrany, que la representació territorial no sigui homogènia, com veurem més endavant.

Les Delegacions integren també els serveis del Departament de Governació i Relacions Institucionals, així com determinades funcions del Departament d'Interior (joc i esports; les competències sancionadores del Servei Català de Trànsit; i seguretat ciutadana). També integra les assessories jurídiques, adscrites al Gabinet Jurídic (Decret 257/97, de 30 de setembre) amb una unitat a cada delegació territorial (article 18).

1. Jurat d'Expropiació de Catalunya

Creat per la Llei 6/95, de 28 de juny, l'article 2.1 n'estableix el funcionament en quatre seccions, corresponents a les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. La disposició addicional tercera estableix que «*El funcionament en*

⁷ Curiosament, l'àmbit de la Delegació territorial de Tarragona no ha estat redefinit.

seccions del Jurat d'Expropiació de Catalunya que estableix l'article 2.1 d'aquesta Llei s'ha d'adaptar a la legislació que s'aprovi sobre organització territorial.»

2. Institut Català de la Dona

Creat per la Llei 11/89, de 10 de juliol, la seva estructura ve desplegada pel Decret 92/98, de 31 de març. Des d'un punt de vista territorial, l'Institut té quatre oficines d'informació, a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

Per altra banda, l'ICD compta amb el Consell Nacional de la Dona, la composició del qual (article 17) preveu l'existència de consells territorials:

«Els consells territorials de dones que es creïn, d'acord amb l'ordenació (sic) territorial de Catalunya, en l'àmbit comarcal, municipal i de districte, en el cas de la ciutat de Barcelona.»

Actualment, al Consell Nacional de la Dona, figuren 4 consells comarcals i tres entitats més de base comarcal, a més de nombroses entitats locals.

3. Patronat Català Pro-Europa

Consorci públic creat l'any 1982, amb la participació de la Generalitat, cambres de comerç, món universitari i altres entitats, adscrit al Departament de la Presidència. Té la seu a Barcelona, i delegacions a Girona, Lleida i Tarragona, en col·laboració amb les respectives diputacions provincials.

4. Escola d'Administració Pública de Catalunya

Organisme autònom regulat per la Llei 4/87, de 24 de març, disposa de tres delegacions territorials, a Girona, Lleida i Tarragona. No consta que existeixi cap unitat a les Terres de l'Ebre, tot i que, oficiosament, funcionava una comissió de coordinació entre les comarques del Baix Ebre, el Montsià i la Terra Alta, a la delegació de Tarragona, a més de comissions provincials.⁸

5. Secretaria General de la Joventut

S'estructura territorialment en quatre representacions territorials, integrades en les Delegacions de Govern de la Generalitat (Decret 184/00, de 29 de maig, article 19.3). No consta, en la creació de la Delegació del Govern, que hi hagi la corresponent a les Terres de l'Ebre. Les oficines comarcals de l'Institut Català de Serveis a la Joventut queden integrades als Consells comarcals, en

⁸ Extret del butlletí *Funció Pública* núm. 27, d'abril de 2001, p. 25.

un exercici d'administració indirecta que seria interessant de seguir en altres camps.

6. Comissió Interdepartamental d'Immigració i Consell Assessor

Creada pel Decret 125/01, de 15 de maig, que reestructura anteriors Comissions amb el mateix objectiu, el seu article 1.3 preveu:

«La Comissió podrà crear en el seu si, per al millor exercici de les seves funcions, comissions territorials d'immigració per a cadascun dels àmbits territorials derivats de la divisió administrativa prevista per a l'exercici de les funcions de les delegacions territorials del Govern.»

7. Oficines d'Atenció Ciutadana

Creades pel Decret 266/01, de 9 d'octubre, se'n preveu una xarxa arreu del territori. El Decret crea, en un principi, les oficines de Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i de les Terres de l'Ebre, amb seu a Amposta. S'adscriuen a les respectives Delegacions Territorials.

8. Altres

Tot i que no es tracta d'una estructura territorial de l'administració, anotem dos elements més integrats al departament de Presidència, que no deixen d'indicar els punts de referència al territori:

8.1. *Llibreries de la Generalitat: n'existeixen quatre, a Barcelona, Girona, Lleida i Madrid.*

8.2. *Delegacions de TV3: n'hi ha tres, a Girona, Lleida i Tarragona.*

Departament d'Economia i Finances

L'estructura territorial del Departament d'Economia i Finances és molt simple i es limita a l'àmbit tributari. Ve regulada pel Decret 97/00, de 6 de març, que les configura com a delegacions de tributs *«atès que la gestió tributària és l'únic àmbit funcional del Departament que requereix cobertura en el territori per a desenvolupar les seves funcions»* (del preàmbul del Decret).

Les delegacions de tributs reconverteixen les antigues delegacions territorials, definides, al Decret 211/82, d'1 de juliol, d'àmbit provincial, i reconvertides, al Decret 452/82, de 2 de desembre, en «demarcacions».

No consta que s'hagi creat cap delegació a les Terres de l'Ebre.

1. Juntes Territorials de Finances

Són els òrgans competents per a resoldre les reclamacions econòmico administratives en la gestió econòmica i financera de la Generalitat. Regulades als Decrets 223/83, de 9 de juny, 43/85, de 7 de febrer, i 116/93, de 23 de març, el seu àmbit d'actuació és el de les delegacions territorials d'Economia i Finances, encara que, de manera explícita, la norma només en recull la seu —Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona— i que la presidència recaurà en el delegat territorial corresponent.

Departament d'Ensenyament

L'organització territorial del Departament d'Ensenyament ha estat objecte d'una reorganització arran de la creació de la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre. Pel Decret 255/01, de 25 de setembre, s'estructura en vuit Delegacions Territorials (vegeu mapa 1) amb els àmbits següents:

- a) Barcelona I: ciutat de Barcelona
- b) Barcelona II: Barcelonès (llevat de Barcelona), Vallès Oriental, Maresme, Alt Penedès, Garraf, Berguedà, Osona i el municipi de Fogars de Tordera, de la Selva.⁹
- c) Baix Llobregat-Anoia
- d) Vallès Occidental
- e) Girona: comarques de Girona (llevat dels municipis de Fogars de Tordera, de la Selva, i de Montesquiu, Sant Quirze de Besora i Santa Maria de Besora, d'Osona).
- f) Lleida: comarques de Lleida (llevat del municipi de Gósol, del Berguedà).
- g) Tarragona: comarques de Tarragona (llevat del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta).
- h) Terres de l'Ebre: el Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

Es preveu l'existència d'Oficines Territorials, com a extensió de les delegacions territorials (article 2). Només consta que s'hagi creat l'Oficina Territorial del Maresme (Ordre de 12 de febrer de 1991). El decret 320/00, de 27 de setembre, preveia (disposició final tercera) que es poguessin crear fins a deu oficines territorials.

Existeixen també les oficines gestores del Departament, adscrites a les corresponents Delegacions, i sense un àmbit específic. N'hi ha a Badalona, Berga, Granollers, l'Hospitalet de Llobregat, Manresa, Santa Coloma de Gramenet, Vic, Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú, Igualada, Esplugues de Llobregat, Terrassa, Solsona, la Seu d'Urgell, Tortosa¹⁰ i Reus.

⁹ La regulació no aclareix la situació d'Espinelves i de Viladrau, de la comarca d'Osona i província de Girona.

¹⁰ És de creure que ara transformada en Delegació Territorial.

Finalment, el Decret 84/02, de 5 de febrer, va constituir el Consorci d'Educació de Barcelona, en desenvolupament de la Carta Municipal de Barcelona.

1. Comissions Territorials de Beques i Ajuts a l'Estudi

Creades per Ordre de de 5 de maig de 1987, successores de les Comissions Territorials d'Ajuda a l'Estudiant, se'n crea una a cada Servei Territorial. No consta que s'hagi creat la corresponent a la Delegació de les Terres de l'Ebre, de manera expressa.

2. Comitès de Seguretat i Salut

El Decret 183/00, de 29 de maig, crea el Servei de Prevenció de Riscos Laborals del Departament d'Ensenyament, amb els òrgans corresponents a cada Delegació Territorial. A la vegada (article 7) els Comitès de Seguretat i Salut, com a òrgans col·legiats de participació, però d'àmbit provincial.

3. Consells Escolars

Regulats per la Llei 25/85, de 10 de desembre, de Consells escolars, el seu desplegament territorial s'especifica al l'article 10, que els defineix *«dins l'àmbit dels serveis territorials en què s'estructura l'Administració educativa d'acord amb la llei que regularà l'ordenació (sic) del territori.»* En un altre nivell, ja trobem els consells escolars municipals.

La Llei conté una disposició transitòria que estableix que, mentre no es desenvolupi l'ordenació territorial esmentada, l'àmbit dels consells escolars territorials serà el dels serveis territorials del Departament d'Ensenyament. I, previsorament, deia *«A mesura que es creïn nous serveis territorials, es crearan els consells escolars corresponents.»*

La disposició addicional 2a del Decret 84/02, de 5 de febrer, atribueix al Consell Escolar de Barcelona la condició de Consell Escolar Territorial.

4. Inspecció Territorial d'Ensenyament

Regulada pel Decret 266/00, de 31 de juliol, es preveu una Inspecció a cada Delegació territorial. Internament, però, també preveu (article 7.8) que *«A cada Inspecció territorial l'inspector en cap proposarà al delegat territorial la determinació de les àrees geogràfiques necessàries, d'acord amb la planificació i l'ordenació escolar del territori, per tal de coordinar l'actuació de l'e-*

quip d'inspectors i inspectores que tenen assignats els centres docents i els serveis educatius corresponents.». No consta públicament cap determinació d'aquest tipus.

Aquest Decret ha estat desplegat per l'Ordre ENS/289/2002, de 31 de juliol, que estableix, a l'article 1.3.4, que la delimitació de les àrees geogràfiques «*ha de tenir en compte la integritat dels àmbits de vinculació escolar entre centres que imparteixen educació infantil i primària i centres que imparteixen educació secundària, així com l'organització administrativa del territori —comarcal i municipal— i l'àmbit d'incidència dels serveis i programes educatius del Departament d'Ensenyament*». A la vegada, l'Ordre fixa un màxim d'àrees, com segueix:

Barcelona I (ciutat): 5
 Barcelona II (comarques): 8
 Baix Llobregat-Anoia: 4
 Vallès Occidental: 3
 Girona: 3
 Lleida: 3
 Tarragona: 3
 Terres de l'Ebre: 1

No consta que s'hagi fet aquesta delimitació, llevat de la Delegació de Tarragona, que ha creat les 3 àrees següents: Alt Camp - Conca de Barberà - Baix Penedès, Baix Camp - Priorat i Tarragonès.

5. Centres de Recursos Educatius per a Deficients Auditius

Creats per Ordre d'11 d'abril de 1989, la mateixa Ordre en recull dos, a l'annex, corresponents al Vallès Occidental i Vallès Oriental, per una banda, i al Gironès, la Garrotxa, la Selva, el Baix Empordà, l'Alt Empordà, el Ripollès, la Cerdanya i el Pla de l'Estany, per l'altra.

Més endavant s'ha anat completant la xarxa, que resta com segueix:

- a) CREDA Pere Barnils: ciutat de Barcelona
- b) CREDA Comarques I: Osona, Bages, Berguedà i Vallès Oriental
- c) CREDA Comarques II: Barcelonès (llevat de Barcelona) Maresme, Garraf i Alt Penedès
- d) CREDA Baix Llobregat: Baix Llobregat i Anoia
- e) CREDA Jordi Perelló: Vallès Occidental
- f) CREDA Narcís Masó: Gironès, Garrotxa, Selva, Baix Empordà, Alt Empordà, Ripollès, Cerdanya i Pla de l'Estany
- g) CREDA Lleida: Alt Urgell, Alta Ribagorça, Garrigues, Noguera, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Pla d'Urgell, Segarra, Segrià, l'Urgell i Val d'Aran.

- h) CREDA Tarragona: Alt Camp, Baix Camp, Baix Ebre, Baix Penedès, Conca de Barberà, Montsià, Priorat, Ribera d'Ebre, Montsià i Terra Alta.

6. Equips d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica

Creats per Ordre de 20 de maig de 1983, com a òrgans de suport als centres educatius, la seva xarxa inicial de 17 equips s'ha anat modificant amb el temps. L'Ordre no especifica els criteris de delimitació territorial, que s'estableix en cada cas al moment de creació d'un nou equip. Posteriorment, pel Decret 155/94, de 8 de juliol, s'establí una nova regulació dels EAP que estableix (article 6.2):

«L'àmbit territorial d'actuació dels equips d'assessorament i orientació psicopedagògica és el comarcal. No obstant això, podran tenir un àmbit territorial d'actuació diferent en funció de l'existència de necessitats específiques en una zona determinada.»

La majoria dels EAP, 25, és d'àmbit comarcal. Hi ha 2 EAP d'àmbit supra-comarcal, un que reuneix els dos Pallars, i un altre amb la Val d'Aran i l'Alta Ribagorça. Els municipis de la Cerdanya i del Berguedà adscrits a la Delegació Territorial de Lleida, comparteixen EAP amb l'Alt Urgell.

Hi ha 10 EAP a la ciutat de Barcelona, un per districte, i 11 EAP municipals (Sant Adrià de Besòs, Badalona (2) Mataró, Santa Coloma de Gramenet, l'Hospitalet de Llobregat, el Prat de Llobregat, Cerdanyola del Vallès, Rubí i Reus, 26 EAP més d'abast plurimunicipal.

La delimitació actual dels EAP figura al mapa 2. Anotem el cas molt estrany del Gironès, realment esmicolat sense cap lògica.¹¹

7. Centres de Recursos Pedagògics

Regulats també pel Decret 155/94, de 28 de juny, la previsió d'àmbit territorial (article 3.2) és idèntica a la dels EAP.

La majoria del CRP, 32, són d'àmbit comarcal. A més, n'hi ha un per a cada districte de Barcelona. El CRP Cerdanya abasta la part gironina de la comarca, mentre que la part lleidatana és inclosa al CRP de l'Alt Urgell. Hi ha 27 CRP d'àmbit inferior a la comarca, d'entre els quals 9 de municipals (Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramenet, Mataró, el Prat de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Sant Cugat del Vallès i Cerdanyola del Vallès).

A més, hi ha 7 extensions, de les quals 3 de municipals (Ripollet, Castelldefels i Sant Joan Despí) i les extensions de Bagà, Moià, Perafita i Cornudella de Montsant.

La delimitació actual dels CRP figura al mapa 3.

¹¹ Posat en contacte amb els EAP del Gironès, de la relació de centres d'ambdós en resulta aquest trossejament. Havent estat confirmat, el reproduïxo, malgrat que el poso en quarantena.

8. Mapa escolar

Tot i que no consta que hagi estat objecte de sanció oficial, existeix un mapa escolar que organitza Catalunya en zones de primària i de secundària: existeixen unes 200 zones de secundària i prop de 750 zones de primària, gairebé municipals (vegeu el mapa 4).¹²

Per altra banda, una segona organització, d'efectes molt limitats, però il·lustrativa de la configuració de l'espai per al Departament d'Ensenyament, es produeix en la fixació de les zones de desplaçament del professorat de formació professional (Ordre de 17 de novembre de 2000) que agrupa cadascuna diverses zones de secundària, amb un total de 49 (vegeu mapa 5). Ara bé, tota vegada que l'única referència d'aquestes zones és aquesta Ordre, i que s'han anat modificant les zones de secundària, és molt probable que no sigui del tot exacte.

Hi ha unes incongruències realment notables, la major de les quals, potser, és el cas de Torrebesses i el de Sarroca de Lleida, en què aquest darrer queda aïllat. No és descartable una errada material al web d'Ensenyament, no detectada.

Finalment, anotem el fet que hi ha força zones a cavall de més d'una Delegació territorial, com ara la de Móra d'Ebre o la Cerdanya.

Departament de Cultura

Els Serveis Territorials del Departament de Cultura foren creats pel Decret 297/80, de 4 de desembre, sense especificar-ne l'àmbit, però sí la seu, que es definia com «*les poblacions que són actualment capital de província i aquelles altres que en el futur siguin cap de demarcació territorial supracomarcal*» (article 2). Posteriorment, el Decret 178/81, de 19 de juny, va crear els Serveis Territorials de Tortosa, amb àmbit de les comarques del Baix Ebre, el Montsià i la Terra Alta.

Aquesta estructura s'ha mantingut fins a la creació de la Delegació del Govern de les Terres de l'Ebre. Mitjançant el Decret 182/01, de 26 de juny, els Serveis Territorials de Tortosa passen a anomenar-se de les Terres de l'Ebre, i estenen el seu àmbit d'actuació també a la Ribera d'Ebre. En general, l'estructura dels diversos serveis del Departament s'hi ha adaptat. No obstant això, els Serveis Territorials de Tortosa tenen una estructura més simple. Així, el Decret 84/89, de 4 d'abril, crea sengles Seccions d'organització als Serveis Territorials de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, però no a Tortosa.

¹² Cal dir que l'existència de diverses versions de mapa —una primera distribució publicada al DOGC de 24.03.97, el Mapa complet presentat al Parlament de Catalunya a principis del 99, l'adscripció de centres que figura al web del Departament d'Ensenyament— no sempre coincidents, fa difícil arribar a conclusions. A grans trets, pel que fa a les zones de primària, hem seguit el mapa presentat al Parlament, i, pel que fa a secundària, l'adscripció que figura al web, com a més recents.

1. Comissions Territorials del Patrimoni Cultural

Regulades actualment pel Decret 15/10, de 09 de gener, el seu àmbit és «*la demarcació dels serveis territorials corresponents del Departament de Cultura*». Sempre hi ha hagut una Comissió pròpia a les Terres de l'Ebre.

Per altra banda, el Decret 202/2002, de 23 de juliol, crea el Consell del Patrimoni Cultural de Barcelona, en desenvolupament de la Carta Municipal de Barcelona.

2. Registre de la Propietat Intel·lectual

Establert primerament per l'Ordre de 4 de juny de 1996, i actualment pel Decret 327/00, de 10 de gener (article 12), en tant que registre territorial integrat al Registre General de la Propietat Intel·lectual. Disposa d'oficines a les ciutats de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

3. Dipòsit Legal

D'estructura provincial, d'acord amb la regulació preconstitucional (Orden de 30.10.1971) per Ordre de 27 de juny de 1986 fou creada una delegació de l'oficina del Dipòsit Legal de Tarragona a Tortosa, l'àmbit de la qual és el dels Serveis Territorials de Tortosa.

4. Sistema de Lectura Pública de Catalunya

Ve regulat per la Llei 4/93, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya, sobre una base comarcal. Així, estructura les biblioteques en una jerarquia central comarcal, central urbana, local i filial, malgrat que obre la porta a una pluralitat de biblioteques centrals comarcals en una comarca si raons de caràcter demogràfic o territorial ho aconsellen. La concreció d'aquesta estructura s'ha de fer al Mapa de Lectura Pública, encara pendent.

Completen aquesta estructura els serveis de suport a la lectura pública (article 37.3) de caràcter regional, i les comissions de lectura pública, d'àmbit comarcal, i també en cada municipi on hi hagi una biblioteca central urbana.

Pel que fa als serveis regionals de suport, la disposició transitòria tercera estableix que «*mentre no es dugui a terme la divisió del territori de Catalunya en regions*» el servei es prestarà pel Departament de Cultura i per les Diputacions provincials. Aquest aspecte ha estat desenvolupat al Decret 124/99, de 4 de maig, sobre el Sistema de Lectura Pública a Catalunya, en funció de les relacions existents amb cada una de les Diputacions i la Generalitat. Actualment,

a Barcelona els presta la Diputació, a Tarragona i Lleida la Generalitat, i a Girona la Generalitat en col·laboració amb la Diputació.

5. Arxius

El Sistema d'Arxius de Catalunya, regulat per la Llei 10/01, de 13 de juliol, d'Arxius i documents, inclou els arxius històrics provincials —de titularitat estatal— i els arxius de la Generalitat de Catalunya, d'entre els quals la Xarxa d'Arxius Comarcals. La base d'aquesta és d'àmbit comarcal, en una regulació similar a la de les biblioteques comarcals.

Des del punt de vista d'administració territorial, la llei assumeix indistintament el paper de consells comarcals i de diputacions provincials, i deixa oberta la possibilitat d'altres formes. Al seu article 31.4 diu *«Correspon als consells comarcals, a les diputacions provincials i a qualsevol ens de caràcter regional que pugui existir en el futur prestar assistència als municipis...»*.

Una previsió similar figura a la disposició addicional setena, que estableix que *«Els arxius comarcals es poden adequar a la realitat de les diverses formes d'organització territorial que hi pugui haver en el futur»*.

6. Punts d'Informació Cultural

Procedents d'un traspàs de serveis posterior, n'hi ha quatre, un a cada Servei Territorial, llevat del de les Terres de l'Ebre.

7. Esports

La Secretaria General de l'Esport, inicialment adscrita al Departament de Presidència, fou adscrita al Departament de Cultura al 1996. L'organització administrativa pel que fa a la representació territorial ve regulada al Decret 274/89, de 2 de novembre, i s'estructura en quatre representacions, a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, d'àmbit provincial. Ni el traspàs a Cultura, que ja tenia cinc serveis territorials, ni la creació de la Delegació del Govern a les Terres de l'Ebre han suposat, per ara, la creació d'una cinquena representació territorial.

Per altra banda, existeix un Consell Esportiu a cada comarca, amb l'única particularitat que el del Barcelonès és dividit en Barcelonès nord i Barcelonès sud.

Departament de Sanitat i Seguretat Social

L'estructura territorial de l'administració sanitària catalana es fa en tres grans àmbits: l'específica del Departament de Sanitat i Seguretat Social, la del Servei Català de la Salut, i la de l'Institut Català de la Salut.

1. Departament

- 1.1. S'estructura en cinc serveis territorials. Primerament quatre, d'àmbit provincial, segons el Decret 262/00, de 31 de juliol, s'hi afegí la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre, amb àmbit a les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta (Decret 263/01, de 26 de setembre).
- 1.2. Pla Alpir. Per Decret 17/85, de 31 de gener, es va crear el programa Alpir, un pla sanitari que abasta la Val d'Aran, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà, l'Alt Urgell i la Cerdanya.¹³ Aquest programa preveia la formulació de sengles Programes Sanitaris Territorials d'abast comarcal. La disposició addicional única del decret adaptava l'antic Programa Sanitari per a la Val d'Aran (creat pel Decret 516/81, de 24 de desembre) a programa sanitari territorial del pla Alpir. Posteriorment, per Ordre de 26 de març de 1986 es crea el Programa Sanitari Territorial de l'Alt Urgell. No consta que s'hagin desplegat més Programes.
- 1.3. Pla Altebrat. Per Ordre de 30 de març de 1983, es crea el programa Sanitari Altebrat, per a les comarques de la Ribera d'Ebre, el Priorat i la Terra Alta.
- 1.4. Consorci Sanitari de Barcelona. La disposició addicional catorzena de la Llei 15/90, d'ordenació sanitària (segons la Llei 11/95, de modificació) atribueix al Consorci Sanitari de Barcelona les funcions pròpies de la Regió Sanitària corresponent, amb una estructura diferenciada. El seu àmbit és el de la ciutat de Barcelona.
- 1.5. Altres. En aplicació de la llei 5/87, de 4 d'abril, del règim provisional de les competències de les diputacions provincials, les diputacions de Girona, Lleida i Tarragona traspassaren a la Generalitat diversos serveis sanitaris. En base a aquests traspassos, es crearen tres empreses (Institut d'Assistència Sanitària, Gestió de Serveis Sanitaris, i Gestió i Prestació de Serveis de Salut) als respectius àmbits provincials.

2. Servei Català de la Salut

Creat per la Llei 15/90, de 9 de juliol, s'estructura territorialment en Regions Sanitàries (capítol 2) Sectors Sanitaris (capítol 3, secció 1) i Àrees Bàsiques de Salut (capítol 3, secció 2).

¹³ En aquella data, encara no s'havia creat la comarca de l'Alta Ribagorça. Hi fou adscrita pel Decret 131/90, de 28 de maig.

Les regions sanitàries s'han de delimitar «*atenent factors geogràfics socio econòmics, demogràfics, laborals, epidemiològics, culturals, climàtics, de vies i mitjans de comunicació homogenis, així com d'instal·lacions sanitàries existents, tot tenint en compte l'ordenació (sic) territorial de Catalunya.*» (article 21 de la llei).

La Regió Sanitària s'ordena en subunitats territorials integrades, que són conformades per un conjunt d'Àrees Bàsiques de Salut, i compten amb una estructura desconcentrada de direcció, gestió i participació comunitària, denominades Sectors Sanitaris (article 33 de la Llei).

Finalment, les àrees bàsiques de salut, tenen un origen anterior a la Llei d'ordenació sanitària, amb el Decret 84/85, de 21 de març, de mesures per a la reforma de l'atenció primària a Catalunya. L'article 3 d'aquest Decret, que defineix l'Àrea Bàsica de Salut com la unitat territorial elemental on es presta l'assistència primària d'accés directe de la població, estableix els criteris de delimitació, com segueix:

«2. *La delimitació de les Àrees Bàsiques de Salut es determinarà atenent a factors geogràfics, demogràfics, socials i epidemiològics homogenis, amb subjecció als següents criteris:*

a) Com a criteri general, l'Àrea Bàsica de Salut abastarà una població compresa entre els 5.000 i 25.000 habitants.

b) Excepcionalment, en el medi urbà i quan el nivell de densitat demogràfica així ho requereixi, podrà ultrapassar-se el límit màxim esmentat fins als 40.000 habitants.

c) Així mateix, en el medi rural, es podran fixar Àrees Bàsiques de Salut que no superin el límit mínim de 5.000 habitants en aquells supòsits que la dispersió demogràfica i la presència d'accidents geogràfics així ho aconsellin. En tot cas, la fixació de l'àmbit territorial procurarà respectar isocrones que no superin els trenta minuts en el desplegament des de qualsevol punt de l'Àrea al centre sanitari amb els mitjans de transport habituals.»

Aquesta definició ha estat modificada a la Llei 15/90, al seu article 42, tal com segueix:

«*Les Àrees Bàsiques de Salut es delimiten atenent factors geogràfics, demogràfics, socials, epidemiològics i de vies de comunicació homogenis, i compten, com a mínim, amb un Centre d'Atenció Primària.*»

La delimitació de les àrees bàsiques a Catalunya ha estat objecte de desplegament des del 1986 fins ara mateix, en què es van fer modificacions puntuals. L'estat actual és el que figura al mapa 6.

Pel que fa a Regions i Sectors, aquests criteris s'han desenvolupat al Decret 114/94, de 3 de maig, tal com es veu al mapa 7.

No obstant això, el mateix Decret crea una figura nova, sense personalitat jurídica, que és l'agrupació de sectors en direccions operatives —a efectes d'acumulació de funcions— com segueix:

Regió sanitària de Lleida

Direcció operativa 1: totes les comarques de la província de Lleida (llevat de la part de Cerdanya).

Regió sanitària de Tarragona

Direcció operativa 2: Tarragonès, Alt Camp, Baix Penedès i Conca de Barberà.

Direcció operativa 3: Baix Camp, Priorat i Ribera d'Ebre.

Regió sanitària de Tortosa

Direcció operativa 4: Baix Ebre, Montsià i Terra Alta.

Regió sanitària de Girona

Direcció operativa 5: Baix Empordà, Gironès, Pla de l'Estany, Selva.

Direcció operativa 6: Alt Empordà, Garrotxa, Ripollès.

Regió sanitària Costa de Ponent

Direcció operativa 7: Baix Llobregat-Font Santa, Baix Llobregat-Centre Nord, Baix Llobregat-Delta litoral.

Direcció operativa 8: Garraf, Alt Penedès, Anoia.

Regió sanitària del Centre

Direcció operativa 9: Bages, Berguedà, Solsonès, Cerdanya.

Direcció operativa 10: Vallès Oriental, Osona.

Regió Sanitària de Barcelona

Quatre direccions operatives que agrupen els deu districtes de la ciutat.

Resten sense agrupar els sectors següents:

Barcelonès Sud-l'Hospitalet

Barcelonès Nord

Maresme

Terrassa-Rubí-Sant Cugat

Sabadell

Cal tenir en compte que, si bé Regions i Sectors es defineixen com agrupacions d'ABS, no sempre incorporen les modificacions d'aquestes en les seves delimitacions oficials, que, sovint, es refereixen a la divisió comarcal, malgrat que, com podem veure, són corrents els casos d'ABS amb municipis de més d'una comarca.

3. Institut Català de la Salut

L'Institut Català de la Salut fou creat per la Llei 12/83, de 14 de juliol, d'administració institucional de la sanitat i de l'assistència i els serveis socials de

Catalunya. Ha estat objecte de diverses reestructuracions —que, malgrat tot, n'han conservat les estructures territorials bàsiques— fins arribar a l'actual, pel Decret 277/01, de 23 d'octubre.

L'article 4 del decret esmentat crea 7 gerències d'àmbit territorial, amb els àmbits següents:

- a) Gerència d'àmbit 1: Lleida
- b) Gerència d'àmbit 2: Tarragona-Terres de l'Ebre¹⁴
- c) Gerència d'àmbit 3: Barcelona ciutat
- d) Gerència d'àmbit 4: Girona
- e) Gerència d'àmbit 5. Costa de Ponent
- f) Gerència d'àmbit 6: Barcelonès Nord i Maresme
- g) Gerència d'àmbit 7: Centre

L'àmbit 1 comprèn la totalitat de la província de Lleida, excepció feta de la Cerdanya. L'àmbit 2, la província de Tarragona. L'àmbit 3, els municipis de Barcelona i de Montcada i Reixac.¹⁵ L'àmbit 4, la província de Girona llevat de la Cerdanya. L'àmbit 5, el municipi de l'Hospitalet de Llobregat, i les comarques de Garraf, el Baix Llobregat, l'Alt Penedès i l'Anoia. L'àmbit 6, els municipis de Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramenet, Badalona, i la comarca del Maresme. L'àmbit 7, les comarques del Vallès Occidental, el Vallès Oriental, Osona, el Bages, el Berguedà, el Solsonès i la Cerdanya.

El conjunt de centres i serveis assistencials d'atenció primària s'estructura en Serveis d'Atenció Primària (article 5.1 del decret). Segons aquest mateix article «*Per resolució de la persona titular del Departament de Sanitat i Seguretat Social es determinaran els serveis d'atenció primària i el seu abast territorial o funcional*». Per ara, no consta cap resolució d'aquest tipus. Mentre, en aplicació de la Disposició transitòria 1 del decret, es mantenen les Direccions d'Atenció Primària, la definició de les quals es correspon substancialment amb el que han de ser els Serveis d'Atenció Primària.

Les Direccions d'Atenció Primària foren creades pel Decret 140/95, de 18 d'abril (article 2.1). Aquest mateix article estableix que «*Per resolució del Conseller de Sanitat i Seguretat Social es determinaran les direccions d'atenció primària i el seu abast territorial*». Aquestes resolucions no s'han publicat al DOGC, però, de les memòries i documentació de l'ICS, es pot extreure l'organització corresponent, que figura al mapa 8.

Hi ha un total de 36 Direccions d'Atenció Primària. Cal dir que no tot l'àmbit territorial és gestionat directament, en la mesura que hi pot haver, incloses

¹⁴ Curiosament, aquesta acumulació del que abans eren dos àmbits independents ha coincidit amb la creació de la Delegació Territorial del Govern de les Terres de l'Ebre.

¹⁵ Resulta curiosa aquesta acumulació Barcelona ciutat i Montcada i Reixac, quan Barcelona ciutat és una única Regió Sanitària. L'existència del Consorci Sanitari podria explicar la voluntat de no fer àmbits coincidents, a més del fet que l'ABS de Montcada i Reixac s'inclou a la DAP de Sant Andreu, Barcelona.

en aquests àmbits, àrees bàsiques de salut gestionades per altres entitats sanitàries, encara que la majoria de les ABS són gestionades per l'ICS. Això fa que la delimitació de les DAP no pugui ser exacta al 100%.

4. Centres de Reconeixement i Avaluació Mèdics

Vinculats a l'Institut Català de la Salut, treballen en estreta coordinació amb les Direccions Provincials de la Seguretat Social, la qual cosa n'explica un funcionament provincial, dissonant amb l'estructura de l'ICS. N'hi ha dos a Barcelona ciutat, i un a Girona, Lleida i Tarragona.

Departament de Política Territorial i Obres Públiques

El Departament de Política Territorial i Obres Públiques no té una estructura territorial homogènia, com la majoria de departaments, sinó que es desplega a través de les diferents direccions generals. No obstant això, hi va haver dues iniciatives en aquest sentit. Per una banda, la formulació d'un programa d'anàlisi i estudi de l'estructura perifèrica del Departament (Ordre de 27 de febrer de 1995) amb la finalitat, entre d'altres de *«Establir un pla global d'actuació per assolir els objectius d'una major descentralització administrativa i d'una racionalització dels recursos tècnics i humans»*. No consta que s'hagi desplegat aquesta Ordre, ni que hagi tingut efectes pràctics. El Programa fou derogat pel Decret 217/00, de 26 de juny.

Per altra banda, el Decret 62/97, de 4 de març, preveia (articles 1.3 i 7) l'existència de sengles delegacions territorials a *«les demarcacions de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona»*. Aquesta previsió fou reiterada en el Decret 83/98, de 31 de març (article 41) tot i que la disposició transitòria segona ajornava aquesta previsió *«fins el desenvolupament dels respectius òrgans territorials»*. Ambdues previsions foren explícitament derogades pel Decret 3/00, de 10 de gener (disposició addicional 2) només pel que fa a les delegacions de Girona, Lleida i Tarragona.

Per tant, sí existeix una Delegació Territorial del departament a *«la demarcació de Barcelona»*, que integra els serveis territorials d'Arquitectura i Habitatge, de Ports i Transports, i de Carreteres. En queden fora els serveis de la Direcció General d'Urbanisme.

Finalment, cal dir que l'estructura del departament ha estat objecte de múltiples modificacions —la darrera de les quals pel Decret 370/01, de 24 de desembre— derogades parcialment,¹⁶ la qual cosa fa difícil un seguiment exacte del suport normatiu de cada element.

¹⁶ A tall enunciatiu i no exhaustiu, el Decret 62/97, de 4 de març, el Decret 83/98, de 31 de març, el Decret 217/00, de 26 de juny, el Decret 370/01, de 24 de desembre, etc.

1. Direcció General d'Urbanisme

S'estructura, per una banda, en quatre serveis territorials, a Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre, d'àmbit provincial els dos primers, i, per l'altra, quatre Coordinadors Territorials, a la província de Barcelona, corresponents respectivament al Barcelonès, al Baix Llobregat, als Vallès i Maresme, i a l'Alt Penedès, el Garraf, l'Anoia, el Bages, el Berguedà i Osona.

Una altra divisió territorial es fa des de les seccions de Disciplina, que comprenen, la Secció 1, l'àmbit de la Comissió d'Urbanisme de Barcelona, i la Secció 2, la resta de Catalunya.

2. Direcció General d'Arquitectura i Habitatge

S'estructura en cinc serveis territorials, els de Barcelona (inclòs a la Delegació abans esmentada) i Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre.¹⁷ Compta també amb sengles oficines comarcals a Manresa —depenent del servei de Barcelona— i a Ripoll —depenent del servei de Girona—.

3. Direcció General de Carreteres

També s'estructura en cinc serveis territorials, a Barcelona (inclòs a la Delegació) i Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre. El de Tarragona té la seva seu a Reus, en el que és pràcticament l'únic cas de servei territorial no ubicat en una capital de província (excepció feta dels de les Terres de l'Ebre)¹⁸.

Malgrat no tractar-se d'una estructura administrativa, anotem que el Pla de Carreteres de 1987 contemplava cinc plans zonals, corresponents a les províncies, amb la de Barcelona desdoblada en regió metropolitana i comarques centrals. La Llei de carreteres del 1993 anomenava els plans zonals, sense concretar, i és de creure que, en aplicació de la Llei 1/95, del Pla territorial general de Catalunya, han quedat subsumits en els àmbits de planificació d'aquest.

4. Ports i Transports

Igualment, segueix l'estructura en quatre serveis territorials, a Barcelona (inclòs a la Delegació) Girona, Lleida i Tarragona, sense que, a 31 d'agost de 2002, s'hagi creat el de les Terres de l'Ebre. S'hi integren els serveis de la Junta Arbitral del Transport, creada pel Decret 135/91, de 31 de maig. Una Ordre posterior,

¹⁷ Aquest darrer, pel Decret 257/01, de 25 de setembre. És l'únic Servei del Departament creat a les Terres de l'Ebre, on ja comptava amb una oficina comarcal a Tortosa.

¹⁸ Curiosament —i malgrat que el Decret de creació no ho esmenta— s'ha anunciat que el Servei de Carreteres de les Terres de l'Ebre se situarà a Móra d'Ebre, la qual cosa reproduceix el cas del Servei de Tarragona, amb seu a Reus.

de 26 de febrer de 2001, estenia la seu de la Junta a les seus dels Serveis Territorials de Girona, Lleida i Tarragona.

5. Comissions Consultives Territorials de Transports

Creades pel Decret 203/90, de 3 de juliol, en el si de la Comissió de Transports de Catalunya. Se'n preveuen quatre, amb seus a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona (article 15 i següents), però sense especificar-ne l'àmbit, que es presumeix provincial, atesa la composició de la Comissió, que presideix, en cada cas, el Cap del Servei Territorial corresponent.

6. Comissions d'Urbanisme

Regulades pel Decret 194/2002, de 9 de juliol, en desenvolupament de la Llei d'urbanisme de Catalunya, n'hi ha una a cada Servei Territorial —Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre—, a més de l'específica Subcomissió d'Urbanisme de Barcelona, en desenvolupament de la Carta Municipal, regulada pel Decret 220/1999, de 27 de juliol.

7. Ports de Catalunya

Ens públic creat per la Llei 5/98, de 17 d'abril, de Ports de Catalunya. El seu article 9 crea tres zones portuàries:

- a) Zona portuària nord, que té com a límits territorials des de la frontera de França fins al riu Tordera. Amb seu a Girona.
- b) Zona portuària centre, que té com a límits territorials des del riu Tordera fins al terme municipal de Cubelles amb Cunit.¹⁹ Amb seu a Vilanova i la Geltrú.
- c) Zona portuària sud, que té com a límits territorials des del terme municipal de Cunit fins al riu Sénia. Amb seu a Sant Carles de la Ràpita.

8. Administració, Promoció i Gestió SA

Empresa pública constituïda al 1986, els seus estatuts preveuen:

«3.2 El Consell d'Administració queda facultat per traslladar el domicili de la Societat dins la mateixa ciutat, com també per establir, modificar o suprimir ofi-

¹⁹ No obstant això, l'organigrama del Departament adscriu a aquesta zona el port de Torredembarra.

cines, delegacions, sucursals o agències a qualsevol lloc, amb les funcions, les facultats i les modalitats de funcionament que el mateix Consell determini.»

Consten, a l'organigrama del Departament, delegacions territorials d'ADIGSA a Girona, Lleida i Tarragona, sense cap especificació de l'àmbit, que s'endevina provincial.

9. Altres

Tot i que no es tracta d'una estructura territorial de l'administració, anotem que l'Institut Cartogràfic de Catalunya havia creat una xarxa de punts de venda, a Girona, Lleida i Tarragona, de la qual només resta la botiga de Girona.

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

El Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca compta amb cinc Delegacions Territorials, corresponents a les províncies (Decret 282/00, de 31 d'agost) més la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre (Decret 131/01, de 29 de maig).

Cada Delegació està integrada pel conjunt d'oficines comarcals, creades per l'Ordre de 27 de novembre del 1986.²⁰ Assenyalem la inexistència de l'Oficina comarcal del Barcelonès, el fet que l'Oficina comarcal de la Cerdanya s'adscriu a la Delegació territorial de Barcelona, i la inexistència d'Oficina comarcal de la Val d'Aran.²¹

1. Cambres Agràries

Regulades per la Llei 17/93, de 28 de desembre, l'article 4 en defineix l'àmbit con segueix:

«En el territori de Catalunya hi ha exclusivament quatre cambres agràries l'àmbit de cadascuna de les quals, mentre perduri l'actual divisió territorial, comprèn les comarques corresponents, respectivament, a les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.»

No consta cap previsió específica per a la Cerdanya.

²⁰ Aquestes Oficines substitueixen l'antiga xarxa de serveis d'extensió agrària. Se'n manté, però, l'existència d'oficines fora dels caps de comarca, a les poblacions de Martorell, Bellver de Cerdanya, Prats de Lluçanès, Organyà, Ponts, Agramunt, la Granadella, Torres de Segre, Almacelles, Almenar, Alcaràs, Santa Coloma de Queralt i Ulldecona.

²¹ En desenvolupament de la llei 16/1990, de 24 de juliol, sobre règim especial de la Val d'Aran, els Decrets 150/99, d'1 de juny, i 259/00, de 24 de juliol, traspassaren al Consell General d'Aran les competències en matèria d'Agricultura i Ramaderia.

2. Junes Arbitrals Territorials d'Arrendaments Rústics

Creades pel Decret 326/95, de 28 de novembre, l'àmbit territorial és definit per agrupació de comarques, i coincideix amb les províncies de Barcelona —on s'inclou la Cerdanya— Girona, Lleida i Tarragona.

3. Partits Oficials Veterinaris

Regulats pel Decret 302/87, de 23 de setembre, segueixen l'organització comarcal, tot i que el Barcelonès és desdoblant en l'Hospitalet de Llobregat, que s'uneix a Sant Just Desvern i Esplugues de Llobregat,²² per una banda, i Barcelona, Badalona, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet per l'altra.

Departament de Treball

L'estructura territorial bàsica del Departament de Treball, a la qual fan referència la majoria dels organismes externs que s'hi relacionen, ve regulada al Decret 326/98, de 24 de desembre, amb les modificacions introduïdes pel Decret 106/00, de 6 de març. Es configura en quatre delegacions territorials, d'àmbit provincial, tot i que definides per l'agrupació de comarques, segons la qual la Cerdanya s'inclou a la Delegació Territorial de Girona. Posteriorment, el Decret 3445/01, de 24 de juliol, crea la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre, que comprèn les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

A la Delegació territorial de Barcelona, s'hi constitueixen cinc unitats territorials (article 29 del Decret 326/98, modificat per l'article 19 del Decret 106/00) tal com segueix:

- a) Unitat territorial de Barcelona-ciutat.
- b) Unitat territorial del Baix Llobregat i el Barcelonès Sud.
- c) Unitat territorial de l'Alt Penedès, l'Anoia, el Bages, el Berguedà, el Garraf i Osona.
- d) Unitat territorial del Vallès Oriental, el Maresme i el Barcelonès Nord.
- e) Unitat territorial del Vallès Occidental.

1. Oficines de Treball de la Generalitat

Creades pel Decret 307/96, d'1 de desembre, substitueixen les antigues oficines de l'INEM. N'hi ha un total de 72, de les quals 14 a la ciutat de Barcelona,

²² De fet, es creava un partit agrupant aquests tres municipis per segregació del Barcelonès, però el canvi d'adscripció comarcal d'Esplugues de Llobregat i de Sant Just Desvern en canvia la definició.

i 2 a Badalona. Les altres, amb àmbits molt diversos, des de locals —Cerdanyola del Vallès, Sant Cugat del Vallès— a pluricomarcals —Valls, Móra d'Ebre—. Vegeu el mapa 9.

2. Comissions Territorials de Seguiment de la Contractació Laboral

Regulades pel Decret 249/98, de 22 de setembre. Crea una Comissió territorial a cadascuna de les Delegacions territorials del Departament. No consta que s'hagi creat la corresponent a les Terres de l'Ebre.

3. Meses Locals d'Ocupació

Regulades pel Decret 336/98, de 15 de desembre, l'article 2 n'estableix l'àmbit territorial, que, a excepció de Barcelona —que comptarà amb una mesa específica— serà comarcal i/o intercomarcal, amb possibilitat de descentralització local, i, en cap cas, inferior a l'àmbit d'una Oficina de Treball.

El desplegament territorial concret ve fixat a l'Ordre de 23 de juny de 1999, i estableix 32 meses, tal com figuren al mapa 10.

S'hi estableixen sis meses d'àmbit local —l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Rubí, Sabadell, Terrassa, Girona i Lleida—. En canvi, la pràctica totalitat de la província de Lleida és àmbit d'una única mesa, i la ciutat de Tarragona s'inclou en una mesa d'àmbit supracomarcal.

4. Centres d'Innovació i Formació Ocupacional

Creats pel Decret 288/95, d'11 d'octubre, no tenen fixat un àmbit territorial explícit, malgrat que l'article 3.1 n'estableix les funcions «*en el seu àmbit territorial*». A les províncies de Girona, Lleida i Tarragona existeix un únic CIFO, per la qual cosa l'àmbit deu ser el provincial. A Barcelona hi ha 5 centres, a Sabadell, Santa Coloma de Gramenet, Barcelona, Sant Feliu de Llobregat, i l'Hospitalet de Llobregat, l'àmbit dels quals no s'especifica.

5. Servei Consultiu de Seguretat i Salut en el Treball

Instituit per l'Acord Bàsic de Seguretat i Salut, el seu reglament d'organització i funcionament —fet públic per resolució de 27 de gener de 1998— preveu, al seu article 4, que «*el Servei Consultiu s'ubicarà a Barcelona, sense perjudici del posterior desplegament a les demarcacions de Tarragona, Lleida i Girona, o comarcalment, si s'escau, pel millor funcionament de les seves activitats.*» No consta que se n'hagi fet cap desplegament.

6. Comissions Territorials de Seguiment d'Eleccions Sindicals

Creades pel Decret 190/95, de 13 de juny. Segons l'article 4, en cadascuna de les delegacions territorials del Departament de Treball. No consta que s'hagi creat la de les Terres de l'Ebre.

7. Oficines Públiques Territorials d'Eleccions d'Òrgans Representatius

Creades pel Decret 93/95, de 7 de març. Segons l'article 1.2, l'àmbit és coincident amb el de les delegacions territorials del Departament de Treball. No consta que s'hagi creat la de les Terres de l'Ebre.

8. Consell Català de Formació Ocupacional i Col·locació

Creat pel Decret 189/95, de 13 de juny, substitueix l'anterior Consell Català de Formació Ocupacional. L'article 7 crea les Comissions territorials, en l'àmbit de les delegacions territorials del Departament de Treball. No consta que s'hagi creat la de les Terres de l'Ebre.

9. Comissions Territorials del Consell Català de Seguretat i Salut Laboral

Creades per Ordre de 1 de febrer de 1994, en desenvolupament del Decret 69/92, de 2 de març. El seu àmbit és el de les delegacions territorials del Departament de Treball. No consta que s'hagi creat la de les Terres de l'Ebre.

10. Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Creat per la Llei 3/1997, de 16 de maig, s'estructura en les àrees de relacions laborals (article 10) d'ocupació (article 11) i de Seguretat i Salut Laborals (article 12). En cadascuna d'aquestes àrees es preveu l'existència de sengles comissions territorials «*a cadascuna de les delegacions territorials del Departament de Treball*». La disposició addicional única hi adscriu els actuals Consell Català de formació ocupacional i col·locació i Consell Català de Seguretat i Salut Laboral, les comissions dels quals quedaran substituïdes per les corresponents del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya.

11. Tribunal Laboral de Conciliació, Mediació i Arbitratge

El reglament de funcionament del Tribunal, fet públic per resolució de 21

de març de 1996, estableix (article 5) que «a efectes d'organització i d'activitat, durà a terme les seves actuacions a través de les delegacions territorials i sectorials que es creïn». No consta cap delegació territorial.

Departament de Justícia

El Departament de Justícia s'estructura en Delegacions Territorials, tres de les quals creades pel Decret 285/92, de 24 de novembre, a Girona, Lleida i Tarragona —sense especificar-ne l'àmbit— i una quarta, creada pel Decret 275/01, de 23 d'octubre, a les Terres de l'Ebre, que comprèn —aquest sí, específicament— les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

A Barcelona, s'hi inclouen les Gerències de suport judicial de Barcelona ciutat i de Barcelona comarques, funcions que s'adscriuen a cadascuna de les Delegacions Territorials, inclosa la de les Terres de l'Ebre.²³

1. Comissions d'Assistència Social Penitenciària

Creades pel Decret 555/83, de 15 de desembre, aquest no n'especifica l'àmbit. Es configuren com a successores de les Comissions Provincials d'Assistència Social; això, i la presència (article 5) d'un representant de la Diputació Provincial, fa pensar que són d'àmbit provincial. En tot cas, el Decret 555/83 abans esmentat encomana a les Delegacions Territorials la secretaria de la Comissió corresponent (article 8). Aquesta funció no figura en el Decret de creació de la Delegació de les Terres de l'Ebre, per la qual cosa es pot pensar que es manté l'estructura provincial.

Finalment, la disposició transitòria segona del Decret 555/83 preveu la possible constitució de Comissions Comarcals i Locals d'Assistència Social Penitenciària, encara que no consta que se n'hagi creat cap.

2. Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció

Regulat pel Decret 77/1998, de 17 de març, en la seva part no derogada, preveu, a l'article 19.2 que «la presència de l'Institut en el territori coincidirà amb les delegacions territorials de Departament de Justícia». No obstant això, no consta cap referència en aquest sentit en el Decret de creació de la Delegació territorial de les Terres de l'Ebre.

²³ No queda clar com es resol la gerència judicial amb el fet que els partits judicials no coincideixen amb els àmbits de les delegacions territorials.

3. Institut de Medicina Legal de Catalunya

Creat pel Decret 302/01, de 20 de novembre, s'estructura territorialment en sis divisions (article 15 del Reglament annex) tal com segueix:

- a) Barcelona ciutat: partit judicial de Barcelona.
- b) Barcelona comarques: partits judicials de la província de Barcelona, llevat de Barcelona ciutat.
- c) Girona: partits judicials de la província de Girona.
- d) Lleida: partits judicials de la província de Lleida.
- e) Tarragona: partits judicials de Tarragona, Reus, Falset, Valls i el Vendrell.
- f) Terres de l'Ebre: partits judicials de Tortosa, Amposta i Gandesa.

Es preveu, si les necessitats del servei ho aconsellen, la creació d'àrees territorials (article 14 del Reglament annex) que integraran dos o més partits judicials. La disposició addicional tercera del Decret de creació constitueix les àrees territorials de Puigcerdà i Ripoll, de la Seu d'Urgell i Solsona, de Vielha i Tremp, de Reus i Falset, i de Tortosa i Gandesa.

4. Comissions de Secretaris Judicials de Catalunya

Creades pel Decret 278/00, de 31 de juliol. S'hi preveu una Comissió General de Secretaris Judicials de Catalunya, i tres comissions territorials, a Girona, Lleida i Tarragona, «a les delegacions territorials» (s'entén que del Departament de Justícia). També s'hi preveu que la Comissió General pugui funcionar com a Comissió territorial de Barcelona, amb una composició diferent.

5. Comissions d'Assistència Jurídica Gratuïta

Creades pel Decret 252/96, de 5 de juliol, a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. L'article 2 en preveu l'àmbit «*que correspon al territori de les actuals províncies*». La disposició addicional única preveu la possibilitat de subcomissions d'assistència jurídica, l'àmbit territorial de les quals s'establirà en l'ordre de creació. No consta que se n'hagi creat cap.²⁴

²⁴ Sobre aquesta qüestió, és interessant la STC 97/2001, de 5 d'abril, sobre la Llei d'assistència jurídica gratuïta. La controvèrsia entre l'Estat i la Generalitat sobre la necessarietat de l'àmbit provincial de les comissions d'assistència jurídica gratuïta és resolta pel Tribunal Constitucional en el sentit que res no obsta perquè la Generalitat en delimiti uns àmbits diferents. Les argumentacions de l'advocat de l'Estat sobre organització territorial són molt reveladores, però escapen de l'objecte d'aquest article.

6. Centre de Mediació Familiar de Catalunya

Creat per la Llei 1/01, de 15 de març, la disposició addicional única estableix:

«Estructura territorial del Registre

1. *El Registre de persones mediadores del Centre de Mediació Familiar de Catalunya s'estructura en les demarcacions que corresponen a les delegacions territorials del Departament de Justícia.*
2. *S'autoritza el Govern perquè, mitjançant un decret, pugui establir demarcacions més reduïdes que abastin un o diversos partits judicials.»*

Aquesta estructura s'ha desplegat mitjançant el Reglament aprovat pel Decret 139/02, de 14 de maig, que estableix (article 10.1) que els registres del Centre se situen a les demarcacions territorials —cinc— i, dins d'aquestes, s'organitzen per partits judicials, sense fer esment de la no coincidència entre ambdós àmbits.

Departament d'Indústria, Comerç i Turisme

L'estructura bàsica ve fixada pel Decret 274/00, de 31 de juliol, que estableix les delegacions territorials de Girona, Lleida i Tarragona. L'àmbit és provincial, definit així als primers decrets d'estructuració dels departaments²⁵ i, després, com a «circumscripció». Pel Decret 184/01, de 26 de juny, es crea la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre, amb àmbit al Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

1. Oficines de Gestió Unificada per a activitats empresarials.

Creades pel Decret 191/90, de 31 de juliol, a Barcelona, i pel Decret 8/92, de 20 de gener, a Girona, Lleida i Tarragona. L'àmbit és provincial, definit com «l'àmbit territorial de les comarques compreses a la circumscripció de Barcelona» (article 1 del Decret 191/90) i amb la mateixa definició per a les altres Oficines (article 1 del Decret 8/1992). L'abril de 2001, el Govern ha arribat a un acord amb la Cambra de Comerç de Barcelona per la qual l'OGU de Barcelona disposarà d'oficines a Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Berga, Vilanova i la Geltrú i Vic. Acords similars existeixen amb la Cambra de Comerç de Girona i amb la Cambra de Comerç de Tortosa.²⁶

25 Inicialment hi havia dos departaments, el de Comerç, Consum i Turisme, i el d'Indústria i Energia, fusionats l'any 1996. Tant l'un com l'altre s'havien estructurat en quatre serveis territorials, coincidents amb les províncies.

26 No consta cap previsió pel fet que l'àmbit de la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre i l'àmbit de la Cambra de Comerç de Tortosa siguin diferents. La Cambra de Tortosa abasta les comarques del Baix Ebre i Montsià, i les poblacions de Rasquera i Ginestar d'Ebre, a la Ribera d'Ebre. La resta de la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, s'adscriuen a la Cambra de Comerç de Reus.

2. Xarxa d'estacions de reconeixement de vehicles automòbils

Creada pel Decret 54/82, de 04 de març, situava, en primer lloc, una sèrie d'estacions fixes arreu del territori. Posteriorment, l'Ordre de 9 de juliol de 1982 establia una zonificació a Catalunya tal com segueix:

- a) Zona 1: Baix Ebre, Montsià, Terra Alta, Ribera d'Ebre i Priorat.
- b) Zona 2: Alt Camp, Baix Camp, Baix Penedès, Conca de Barberà i Tarragonès.
- c) Zona 3: Garrigues, Segarra, Segrià i Urgell.
- d) Zona 4: Noguera, Pallars Jussà, Pallars Sobirà i Val d'Aran.
- e) Zona 5: Alt Urgell, Cerdanya i Berguedà.
- f) Zona 6: Anoia, Bages i Solsonès.
- g) Zona 7: Vallès Occidental.
- h) Zona 8: Osona i Ripollès.
- i) Zona 9: Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa, Gironès i Selva.
- j) Zona 10: Maresme i Vallès Oriental.
- k) Zona 11: Alt Penedès, Baix Llobregat i Garraf.
- l) Zona 12: Barcelonès, dividit en Barcelonès est i Barcelonès oest, prenent com a referència l'eix del Passeig de Gràcia.

Posteriorment, es van preveure noves estacions —fixes i mòbils— en altres punts de cada zona.

3. Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial

Creat per la Llei 5/1985, de 16 d'abril, disposa de delegacions a Girona, Lleida i Tarragona —coincidents amb les seus dels Serveis Territorials del Departament— i amb delegacions al Bages i al Berguedà.

4. Institut Català del Consum

Creat per la Llei 16/1987, de 9 de juliol, no té estructura territorial pròpia, sinó a través de l'administració local, mitjançant les OMIC i els Consells Comarcals. Recentment, el Departament ha posat en marxa un programa pilot d'activitats de Consum al territori a través dels Consells Comarcals, de manera sistemàtica.

5. Addenda

L'antic departament de Comerç, Consum i Turisme, ara refós amb l'antic Departament d'Indústria i Energia, comptava amb dos organismes de base

territorial provincial, ara unificats en sengles organismes d'abast general a Catalunya. Es tractava de la Comissió de Preus, que comptava amb quatre grups de treball d'àmbit provincial (article 4 del Decret 89/80, modificat pels decrets 113/86 i 48/92, derogat pel Decret 164/93). Per altra banda, la nova llei d'Equipaments comercials (Llei 17/00, de 29 de desembre) ha refós en una sola —article 8— les Comissions Territorials d'Equipaments Comercials creades per la llei anterior, del 1997, que tenien abast provincial. És un dels pocs casos de centralització d'elements abans estructurats territorialment.

Departament de Benestar Social

L'estructura territorial bàsica del Departament és en cinc delegacions territorials segons el Decret 409/00, de 27 de desembre, i el Decret 238/01, de 28 d'agost, que crea la Delegació territorial de les Terres de l'Ebre. L'àmbit és definit com «*el mateix àmbit territorial de la respectiva Delegació territorial del Govern*» en una aplicació explícita de la llei 13/89.²⁷

L'estructura interna és molt similar, tot i que la delegació de Barcelona desdobra el Servei d'Atenció a les Persones en els àmbits del Barcelonès i en el de les comarques de Barcelona.

1. Equips d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència

Regulats pel Decret 388/86, d'11 de novembre, en resulta una doble incidència territorial.

Per una banda, la creació de sengles Comissions Territorials de Coordinació, entre els Departaments de Justícia i de Sanitat i Seguretat Social (ara Benestar Social) amb seu a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, l'àmbit de les quals no s'explicita, tot i que, per la seva composició, és clar que és provincial.

Per altra banda, la creació dels Equips pròpiament dits. El Decret 388/86 esmentat estableix (article 4.3) que la constitució dels EAIA es farà «d'acord amb els criteris de sectorització i territorialitat que determini el Departament». En un primer moment, se'n crearen set, quatre a Barcelona, i un a Girona, Lleida i Tarragona. Més endavant —Ordre de 27 d'octubre del 1987— se'n crearen 19, amb una delimitació específica. Aquesta Ordre fou modificada en data 21 de novembre de 1989, que establí una estructura definitiva amb vuit EAIA a la ciutat de Barcelona, un per a cada ciutat de més de 140.000 habitants i per a Girona, Lleida i Tarragona, i cinc equips comarcals (Baix Llobregat, Barcelonès —excepte Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Badalona i Santa Coloma de Gramenet—, Maresme, Vallès Occidental —excepte Terrassa i

²⁷ La Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre té la seu a Amposta i no a Tortosa. Allí té una oficina de Benestar Social, i n'està fent una altra a Móra d'Ebre.

Sabadell— i Vallès Oriental). La resta de comarques, s'ha de cobrir mitjançant equips d'àmbit supracomarcal, sense especificar-ne els criteris.

Aquesta no és l'única modificació de l'Ordre anterior. També desapareix la disposició transitòria segona, que permetia la contractació d'EAIA supracomarcal amb les corresponents Diputacions Provincials *«mentre no es desenvolupin les disposicions sobre l'Organització Territorial de Catalunya (...) en els termes establerts a la disposició transitòria 1 de la Llei 6/87, de 4 d'abril, sobre l'Organització Comarcal de Catalunya»*.

2. Formació d'Adults

Malgrat que no consta que hagi estat formalment objecte de sanció, existeix un Mapa de Formació d'Adults que, en el seu avantprojecte, preveu una divisió en 17 zones. Els criteris per a la conformació de les zones han estat els de l'estimació de la demanda de graduat en educació secundària, amb un mínim de cinc grups, encara que, excepcionalment, *«per raons geogràfiques o altres circumstàncies es pot determinar una zona amb demanda inferior»*. Si per constituir una zona calia ajuntar comarques, s'ha tingut en compte la facilitat de comunicació i els hàbits tradicionals de comunicació entre aquestes. La distribució final de les 17 zones figura al mapa 11.

3. Sistema Català de Serveis Socials

Definit a la Llei 4/94, de 20 d'abril, d'Administració institucional, descentralització, desconcentració i coordinació del sistema català de serveis socials. S'estructura en àrees bàsiques, sectors comarcals, i sectors regionals.

Les àrees bàsiques (article 8) són formades per municipis de més de 20.000 habitants o per conjunts de municipis de fins a 20.000 habitants que s'integren en una comarca. El conjunt d'àrees bàsiques compreses en una comarca forma el sector comarcal (article 10). El conjunt de sectors comarcals integrat en una *«demarcació territorial»* forma el sector regional, la divisió del qual s'ha d'establir per via reglamentària (article 12). Aquesta delimitació s'ha fet al Decret 283/95, de 14 de setembre, i estableix sis sectors, coincidents amb els àmbits de planificació del Pla Territorial General.²⁸ Hi ha una previsió singular per a la ciutat de Barcelona, que s'ha de regir d'acord amb el que disposa la seva llei especial, quan sigui promulgada.²⁹ La coordinació i seguiment dels serveis de cada sector regional és encomanada a les delegacions territorials de

²⁸ El PTG havia estat aprovat sis mesos abans. Per ara, no consta cap adaptació a la setena àrea aprovada per la Llei 24/2001, de 31 de desembre, de reconeixement de l'Alt Pirineu i Aran com a àrea funcional de planificació. En tot cas, la coincidència no és derivada de cap referència explícita.

²⁹ Es tracta de la llei 22/98, de 30 de desembre, de la Carta municipal de Barcelona. Al seu article 107.2 configura la ciutat de Barcelona com un sector regional.

Girona (sector segon) Lleida (sector cinquè) i Tarragona (sectors tercer i quart) i als serveis centrals del departament (sectors primer i sisè).

No consta, per ara, cap adaptació a l'existència de la delegació de les Terres de l'Ebre. Ara bé, la llei inclou una disposició addicional que preveu que *«L'estructura territorial del Sistema Català de Serveis Socials s'ha d'adequar en cada moment a les modificacions de l'organització territorial de Catalunya que aprovi el Parlament de Catalunya.»*

El nivell de 20.000 habitants per a l'establiment de les àrees bàsiques, es desprèn de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, que atribueix, als municipis de més de 20.000 habitants, la prestació de serveis socials (article 64.c). El mateix criteri serveix per atribuir aquest servei a les comarques, malgrat que, a hores d'ara, dotze comarques no arriben als 20.000 habitants.

4. Centres d'Atenció a Disminuïts

Malgrat que no figuren en l'estructura orgànica del Departament, consten estructurats territorialment en cinc àmbits, tres des dels quals les províncies de Girona, Lleida i Tarragona, i dos més corresponents al Vallès Occidental, el Bages i el Berguedà, i a la resta de la província de Barcelona respectivament.

5. Comissions Executives Territorials de l'Institut Català d'Assistència i Servei Socials

Creades per l'article 7 de la llei 12/83, de 14 de juliol, no en consta l'àmbit territorial, però sí que seran tres. A l'organigrama del Departament, consten les Comissions de Girona, Lleida i Tarragona, a més de la Comissió Executiva de l'ICASS. En tant que òrgan gestor de la Seguretat Social, segueix l'estructura territorial d'aquesta.

Departament de Medi Ambient

L'estructura territorial del Departament de Medi Ambient ve fixada al Decret 155/99, d'1 de juny. Al seu article 13, estableix quatre Delegacions Territorials, que segueixen l'estructura provincial, per bé que definides per les comarques. Segons aquest criteri, la Cerdanya s'adscriu a la Delegació Territorial de Girona. Aquesta estructura s'ha modificat amb el Decret 134/01, de 29 de maig, que crea la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre, amb àmbit a les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. Finalment, el Decret 181/02, de 25 de juny, ha reestructurat les delegacions territorials i n'ha establert una organització homogènia.

Incloses en cada Delegació Territorial, hi ha les corresponents Oficines de Gestió Ambiental Unificada, successores de les antigues Comissions d'Indústries

i Activitats Classificades. Al Decret de creació de la Delegació de les Terres de l'Ebre, es fa previsió expressa de la creació de la OGAU.

Aquest funcionament en base provincial ha estat la base del Departament. Per posar un exemple, la convocatòria dels premis d'Iniciatives Locals de Sostenibilitat a Catalunya preveia quatre premis «*un per cada demarcació territorial*», malgrat que ja havia estat creada la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre.

1. Consells Territorials de Caça

Inicialment adscrits al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, figuren ara al Departament de Medi Ambient, per traspàs de la Direcció General del Medi Natural. Regulats pel Decret 122/96, de 2 d'abril, l'abast territorial de cada Consell no ve explícitament definit. No obstant això, se'n creen quatre, a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, presidits pels corresponents delegats territorials, i, per tant, amb base provincial. El Decret 100/02, de 19 de març, crea el Consell corresponent a les Terres de l'Ebre i modifica l'àmbit del Consell de Tarragona.

2. Consells Territorials de Pesca Continental

Regulats pel Decret 182/87, de 19 de maig, són idèntics als Consells de Caça, pel que fa al seu àmbit territorial. El mateix Decret 100/02, de 19 de març, crea el Consell corresponent a les Terres de l'Ebre i modifica l'àmbit del Consell de Tarragona.

3. Agència Catalana de l'Aigua

L'estructura territorial de l'Agència fou establerta pel Decret 175/01, de 26 de juny, en desenvolupament de l'article 2.2 dels Estatuts de l'ACA. S'hi estableixen sis demarcacions territorials, atenent criteris de conca, que són les de Girona, Tordera-Besòs, Llobregat-Foix, Tarragona, Lleida, i Terres de l'Ebre, sense fixar-hi cap seu concreta, que, en la pràctica, són respectivament Girona, Barcelona (demarcacions de Tordera-Besòs i Llobregat-Foix) Tarragona i Reus (demarcació de Tarragona) Lleida i Tortosa. La delimitació de les zones figura al mapa 12. Val a dir que, d'un element físic, se'n deriva una organització administrativa.³⁰

³⁰ L'ACA utilitza demarcacions sui generis, com ara el Lluçanès –sense sanció oficial, però prou conegut- o el Voltreganès, menys usual (anunci publicat al DOGC de 28 de gener de 2002).

4. Cos d'Agents Rurals

Regulat pel Decret 252/88, de 12 de setembre, en desenvolupament de la llei 9/86, de 10 de novembre, estableix una estructura territorial en tres nivells: un sotsinspector a cada servei territorial del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (actualment Medi Ambient) un cap de zona a cada agrupació de comarques, i un cap forestal a cada comarca. L'agrupació de comarques que estableix el Decret és la següent:

Barcelona:

- a) Zona 1: Baix Llobregat, Barcelonès i Garraf. Base: Sant Boi de Llobregat.
- b) Zona 2: Vallès Oriental, Vallès Occidental i Maresme. Base: Granollers.
- c) Zona 3: Alt Penedès i Anoia. Base: Vilafranca del Penedès.
- d) Zona 4: Bages i Osona. Base: Manresa.
- e) Zona 5: Berguedà i Cerdanya. Base: Berga.

Tarragona:

- a) Zona 1: Alt Camp, Baix Penedès, Conca de Barberà i Tarragonès. Base: Valls.
- b) Zona 2: Baix Camp i Priorat. Base: Reus.
- c) Zona 3: Ribera d'Ebre i Terra Alta. Base: Móra d'Ebre.
- d) Zona 4: Baix Ebre i Montsià. Base: Tortosa.

Lleida:

- a) Zona 1: Noguera, Urgell, Pla d'Urgell, Segarra, Garrigues i Segrià. Base: Balaguer.
- b) Zona 2: Alt Urgell i Solsonès. Base: la Seu d'Urgell.
- c) Zona 3: Pallars Jussà i Pallars Sobirà. Base: Tremp.
- d) Zona 4: Alta Ribagorça i Val d'Aran. Base: Pont de Suert.

Girona:

- a) Zona 1: Selva, Pla de l'Estany i Gironès. Base: Santa Coloma de Farners.
- b) Zona 2: Baix Empordà i Alt Empordà. Base: la Bisbal de l'Empordà.
- c) Zona 3: Garrotxa i Ripollès. Base: Olot.

Departament d'Interior

El Departament d'Interior no disposa, com a tal, d'estructura territorial en forma de delegacions. Ja el seu antecessor, el departament de Governació, va donar origen a les actuals delegacions del govern, i alguns serveis s'hi integren, com veurem. Això no obstant, disposa d'una estructura territorialitzada en tres camps.

1. Direcció General de Seguretat Ciutadana

La seva estructura ha estat reformulada pel Decret 19/02, de 22 de gener. En l'aspecte territorial contempla set regions policials: Girona, Ponent, Pirineu Occidental, Central, Camp de Tarragona, Terres de l'Ebre, Metropolitana Nord, Metropolitana Sud i Metropolitana Barcelona (article 2.7). Cadascuna d'aquests regions s'estructura en àrees bàsiques policials, amb un total de 57. Per a l'àmbit de cada àrea bàsica, vegeu el mapa 13.

Ara bé, aquesta estructura s'ha d'anar desplegant progressivament, a mesura que siguin efectives les competències de la Policia de Catalunya arreu del territori. Per aquest motiu, la disposició addicional tercera del Decret 19/02 crea la Divisió Territorial de Barcelona i la Divisió Territorial de Tarragona, amb els àmbits de les «demarcacions» de Barcelona i de Tarragona. Finalment, el Decret 147/02, de 28 de maig, de reestructuració de la Direcció General, reproduceix aquest esquema.

2. Direcció General d'Emergències i Seguretat Civil

La seva estructura ve regulada al Decret 162/01, de 12 de juny. Comprèn sis regions d'emergències (article 2.2) formades per àrees bàsiques:

- a) Regió d'emergències Metropolitana Nord
- b) Regió d'emergències Metropolitana Sud
- c) Regió d'emergències Centre
- d) Regió d'emergències Girona
- e) Regió d'emergències Lleida
- f) Regió d'emergències Tarragona i Terres de l'Ebre

El Decret esmentat es remet a la llei 5/94, de 4 de maig, per a definir regions i àrees bàsiques. L'article 24.2 de la llei diu:

«S'ha de determinar per reglament l'organització territorial, funcional i operativa del Cos de Bombers de la Generalitat, d'acord amb l'organització territorial de Catalunya i l'operativitat pròpia del Cos.»

Tot i que el Decret constitueix aquest desplegament reglamentari, el cert és que la delimitació de les regions i de les àrees no consta enlloc.³¹ A través de l'organigrama del departament, sembla que les àrees bàsiques es corresponguin amb les comarques, ja que només coneixem la ubicació del Parc.

El desplegament ha continuat amb el Decret 184/02, de 25 de juny, que defineix les funcions dels parcs, com a darrer element en la cadena regió-àrea-parc. L'article 4 bis defineix el parc com a conjunt de mitjans humans i materials, amb organització pròpia situat en un municipi «*i amb un àmbit territo-*

³¹ L'anterior desplegament reglamentari, pel Decret 103/98, de 28 d'abril, citava les brigades de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, que, al seu torn, s'estructuraven en zones, tampoc no delimitades.

rial d'intervenció funcional concret». Malgrat aquesta definició, no consta cap concreció dels àmbits territorials de cada parc.

3. Servei Català de Trànsit

Creat per la llei 14/97, de 24 de desembre, l'article 6 especifica que *«L'acció en el territori del Servei Català de Trànsit s'ha de fer per mitjà de les delegacions territorials del Govern de la Generalitat, d'acord amb el que s'estableixi per reglament.»*

Aquest desplegament s'ha anat fent a mesura que s'assumien les competències en matèria de trànsit. Així, el Decret 82/98, de 31 de març, creava (article 2) el Servei Territorial de Trànsit de Girona, i el Decret 180/00, de 15 de maig, els Serveis Territorials de Trànsit de Barcelona i de Tarragona.

Més endavant, el Decret 102/98, de 15 d'abril, reglamentava les competències en matèria de trànsit, circulació de vehicles i seguretat viària, a exercir mitjançant el Servei Català de Trànsit i la Direcció General de Seguretat Ciutadana,³² i establia (article 6) que *«Els serveis territorials del Servei Català de Trànsit actuaran coordinadament amb les delegacions territorials del Govern de la Generalitat.»*

L'estructura actual ve regulada pel Decret 191/01, de 10 de juliol, que preveu (article 6) els Serveis Territorials de Girona, Lleida, Tarragona, Barcelona, i Terres de l'Ebre.³³

Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació

Aquest Departament no disposa d'estructures territorialitzades, però té adscrita l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i Recerca, els Estatuts de la qual, aprovats pel Decret 168/02, d'11 de juny, estableixen (article 2) que l'Agència té la seu a Barcelona, *«sens perjudici de l'establiment de dependències en els àmbits territorials que determini el Consell de Direcció.»* A hores d'ara, no consta cap determinació en aquest sentit.

Conclusions

L'estructura territorial bàsica de l'administració de la Generalitat ha estat de base provincial, fins a la creació de la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre. Tots els departaments, llevat de Cultura —des d'un primer moment—

³² En aquest sentit, el Decret 19/02, de 22 de gener, quan defineix l'estructura i funcions de les Àrees Regionals Policials (article 16) crea les Àrees Regionals de Trànsit; això sí, amb àmbits diferents als del Servei Català de Trànsit.

³³ La disposició addicional del Decret preveu que el Servei Territorial de Tarragona doni suport al de les Terres de l'Ebre fins que aquest tingui els mitjans personals i materials necessaris; un afegit generalitzat en tots els casos.

i Ensenyament, més endavant, s'han estructurat sempre d'acord amb l'esquema provincial, amb matisos. La creació de la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre, i la subsegüent creació d'una sèrie de noves delegacions departamentals, ha estat el canvi més important en la concepció territorial de l'administració de la Generalitat en els vint-i-dos anys d'Estatut.

Per altra banda, no hi ha una regulació legal expressa de com s'ha d'estructurar aquesta administració. Com hem vist, la llei que en parla és del 1989, i tampoc no ha estat desenvolupada ni seguida, en la mesura que no sempre se seguia l'esquema de les Delegacions del Govern. De fet, la creació de la Delegació de les Terres de l'Ebre ha estat l'ocasió ideal per a replantejar-se l'adequació d'aquesta estructura. L'obligació d'adaptació de cada un dels departaments ha propiciat que, en aquella part del territori, hi hagi una certa homogeneïtat a aquest nivell, però no que s'hagi replantejat la resta, fins al punt que la Delegació de Tarragona, redefinida per la via dels fets, no s'ha vist adaptada.

Aquesta base provincial venia sovint dissimulada amb eufemismes pintorescos, com ara «demarcació» —com si una província no fos una demarcació— o «circumscripció», més propi de la terminologia electoral.

Ara bé, aquesta estructura té un segon nivell, vinculat a cadascuna de les delegacions, amb participació externa d'altres institucions o de la societat civil, que encara no ha estat desplegat. La profusió d'organismes més o menys vinculats —orgànicament i per definició del seu àmbit— a les delegacions territorials fa que la seva creació o modificació encara estigui pendent, i és de creure que s'anirà produint al llarg dels propers mesos.

Per altra banda, el fet que un sol departament tingui més d'una expressió territorial —juntament a una possible precipitació en la creació de la Delegació de les Terres de l'Ebre— pot haver induït a oblits. Seria el cas dels serveis territorials de Joventut, vinculats a Presidència, o de la representació territorial de l'Esport, que, en ser traspassada a Cultura —ja amb cinc serveis territorials— des de Presidència —amb quatre— no s'hi adaptà.

Trobem, en alguns casos, previsions legals d'adaptació a futures organitzacions territorials de Catalunya, com ara en el Jurat d'Expropiació Forçosa, els consells escolars, les biblioteques, els arxius, o els serveis socials. I també en sentit contrari, en la normativa que regula els EAIA.

Un tercer nivell ens el dona aquella organització territorial de tipus funcional, com ara la sanitària o l'escolar, més vinculada a serveis personals immediats, on la proximitat és més important. En tots aquests casos ens trobem amb mapes molt diferents, en els quals les unitats mínimes —ABS o zones de secundària (les de primària són molt petites)— configuren una xarxa que pot té a veure amb les comarques, i més si tenim en compte la definició de comarca que figura a la llei 6/87, de 4 d'abril, sobre l'organització comarcal de Catalunya.

Aquesta diferència es fa molt palesa ens els àmbits sanitari i escolar, de manera general, i encara més circumscribida a l'àmbit de la Regió Metropolitana de

Barcelona en altres àmbits, on les comarques se segueixen més. Seria el cas del CRP, els EAP, o les Oficines de Treball.³⁴

En general, aquestes subdivisions segueixen criteris demogràfics —d'aquí la complexitat de la Regió metropolitana— i sol haver-hi un tractament específic per a la ciutat de Barcelona, amb l'excepció, realment estranya, del cas sanitari Barcelona-Montcada i Reixac.

Hi ha una sèrie de constants en aquesta configuració territorial, com ara la partició de l'actual comarca del Baix Llobregat, o bé de la Selva, en la part litoral.

Pel que fa al Baix Llobregat, s'observa un nucli al voltant de Martorell, que comparteix, a grans trets, l'àrea bàsica policial, les àrees bàsiques de salut i el corresponent sector sanitari, l'oficina de treball de la Generalitat, la zona de desplaçament de secundària, el centre de recursos pedagògics, i l'equip d'assessorament psicopedagògic.

Un cas singular és el de la comarca de la Cerdanya, partida en dues províncies. Aquesta partició es manté en la majoria dels departaments, en les seves delegacions (llevat d'Agricultura, que l'adscriu a la Delegació Territorial de Barcelona). En altres nivells, hi ha més varietat. Així, és adscrit al CREDA de Girona, al Programa sanitari ALPIR, a la Regió Sanitària Centre, a la Gerència de l'ICS del Centre, a l'àrea Centre de Formació d'Adults i de Serveis Socials, a la Regió de Barcelona —juntament amb el Berguedà— del cos d'Agents Rurals, i a la Regió Policial del Pirineu Occidental.³⁵

Una situació semblant —per bé que menor— es donava a la comarca de la Ribera d'Ebre, oscil·lant entre el Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre (per exemple, en la Regió Sanitària o en la primera delimitació dels serveis territorials de Cultura, vinculada al Camp) però la creació de la Delegació de les Terres de l'Ebre ha suposat una tendència cap a l'agrupament amb el Baix Ebre, el Montsià i la Terra Alta.

Finalment, l'existència de municipis d'una comarca en més d'una província diferent (el cas del Berguedà, d'Osona i de la Selva) només és recollit explícitament al Departament d'Ensenyament.³⁶

Una altra font de divergències és l'existència de partits judicials, amb àmbits específics, sovint encavalcats amb d'altres, com ara l'Institut de Medicina Legal, o el cas de les Cambres de Comerç.

Sobta la no correspondència entre el Servei Català de Trànsit —que s'estructura segons les Delegacions del Govern— i les Regions Policials, cadascuna de les quals amb una Àrea Regional de Trànsit. També, la no correspondència entre els àmbits dels Centres de Recursos Pedagògics i els Equips d'Assessorament Psicopedagògic, en tractar-se ambdós de serveis a les escoles.

34 Hem de tenir present, però, que les OTG són les antigues oficines de l'INEM, i el mapa és heretat. Tot i això, la Generalitat n'ha fet alguna modificació, però molt lleu.

35 Recentment, el Consell Comarcal de la Cerdanya ha pres la iniciativa legislativa per a configurar la comarca amb un règim administratiu propi, similar al de la Val d'Aran.

36 Cal pensar que la delimitació de les comarques és la que fa les lleis 6/87 i 22/87 i, per tant, quan altres textos legals es basen en les comarques, s'hi refereixen.

Una altra correspondència a mitges es produeix entre les Oficines de Treball de la Generalitat (OTG) i les Meses Locals d'Ocupació. En aquest cas, a més, la relació no és només per la matèria, sinó que la mateixa regulació de les Meses fa referència a les OTG, en dir que el seu àmbit no serà mai inferior a una OTG.

Doncs bé, ens trobem que hi ha una Mesa Local de Terrassa, i una OTG que abasta Terrassa i cinc municipis més. Una altra mesa té com a àmbit Girona ciutat, mentre que l'OTG abasta el Gironès i el Pla de l'Estany. I, al seu torn, el Pla de l'Estany, i la resta del Gironès són sengles Meses Locals.

Altres problemes vénen del fet que una mateixa comarca, inclosa en una Mesa, pertanyi a dues OTG, com és el cas del Priorat o de la Cerdanya.

Hi ha una sèrie de disfuncions entre termes municipals i ABS, amb parts d'un terme municipal incloses en ABS diferents del cap de terme, en una vintena de casos, que fan pensar en disfuncions territorial no resoltes.

Com a conclusió, podem dir:

1. No hi ha una organització bàsica completa, més enllà de previsions genèriques i sovint no complertes. No és tant que l'estructura sigui inadequada com que hi ha una gran indefinició, amb moltes rèmores del passat, d'utilitat més que dubtosa. L'estructura més representativa, vinculada al nivell més polític — les delegacions dels departaments — ha estat molt provincial, fins a la creació de la Delegació Territorial de les Terres de l'Ebre, que suposa una nova etapa, desenvolupada a grans trets, però encara per acabar.

2. En canvi, les estructures més funcionals, en àmbits més reduïts, i que s'han pogut configurar sense passat, han generat múltiples divisions pròpies, que segueixen molt parcialment l'organització comarcal, amb una divergència que s'accentua a la regió metropolitana de Barcelona.

3. En tot cas, tampoc no es tracta que una mateixa divisió serveixi per a tot. És evident que les funcions diferents imposen àmbits diferents. Pensem, per exemple —i atenent les delimitacions que semblen més acurades— en el cas d'Ensenyament, que s'ha de basar en la població en edat escolar, i en Sanitat, que és un servei universal. Ara bé, aquest mateix exemple ens posa de manifest les divergències en serveis educatius —CRP i EAP— que van dirigits a un mateix usuari i, no obstant això, produeixen mapes diferents.

4. Aquesta mateixa estructura funcional posa de manifest nombroses disfuncions territorials, d'àmbits molt diversos: des dels termes municipals i comarcals, fins a la situació de la Cerdanya, que aconsellen una revisió de l'organització territorial bàsica municipal i comarcal.

Mapa 1*

Delegacions territorials d'ensenyament

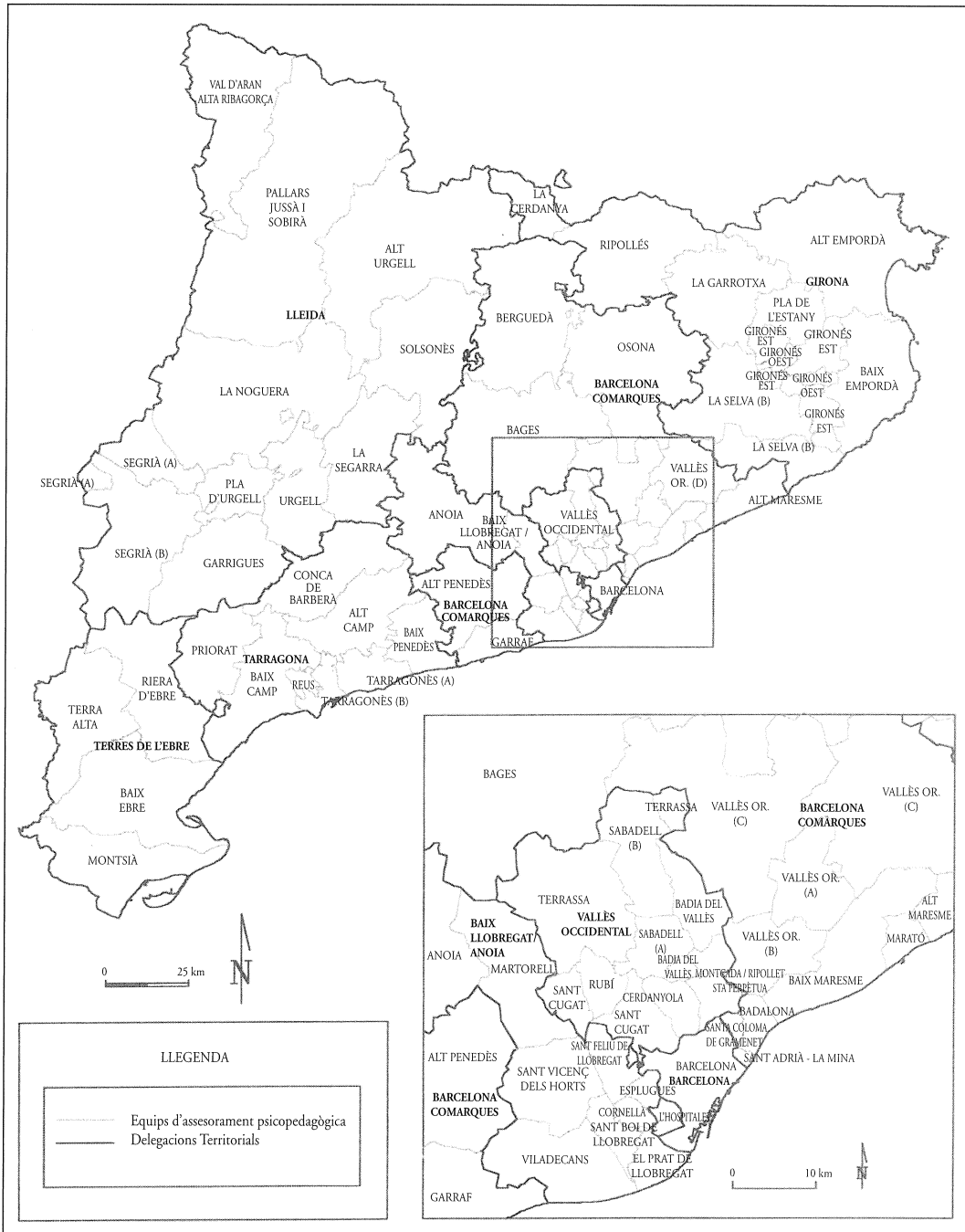

BII. El municipi de l'Hospitalet del Llobregat pertany a la Delegació Territorial de Barcelona.

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

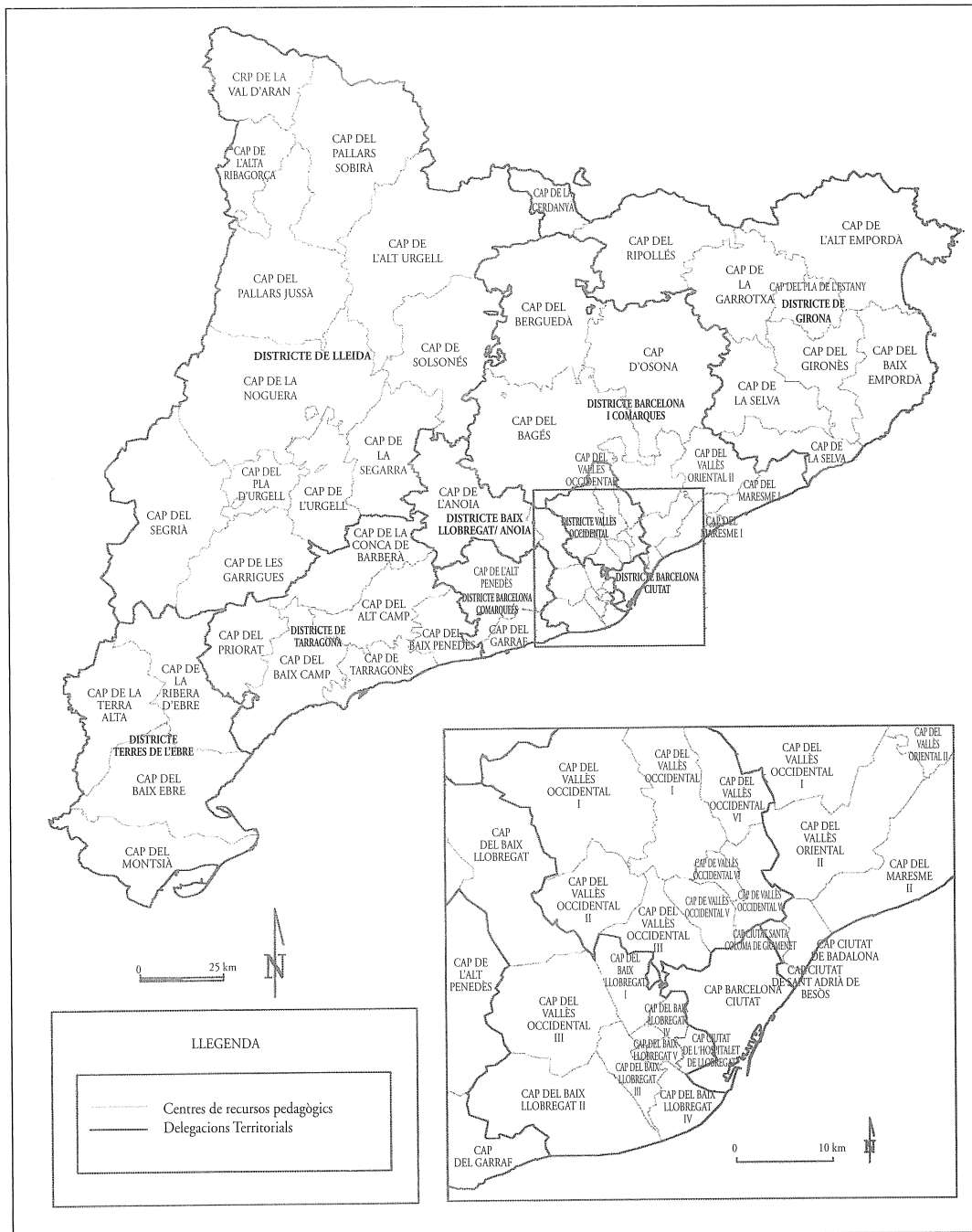
*La cartografia ha estat realitzada per Francisco José Sanahuja Borràs

Mapa 2 Equips d'assessorament i orientació psicopedagògica a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 3 Centres de recursos pedagògics a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 4 Les zones de secundària de Catalunya

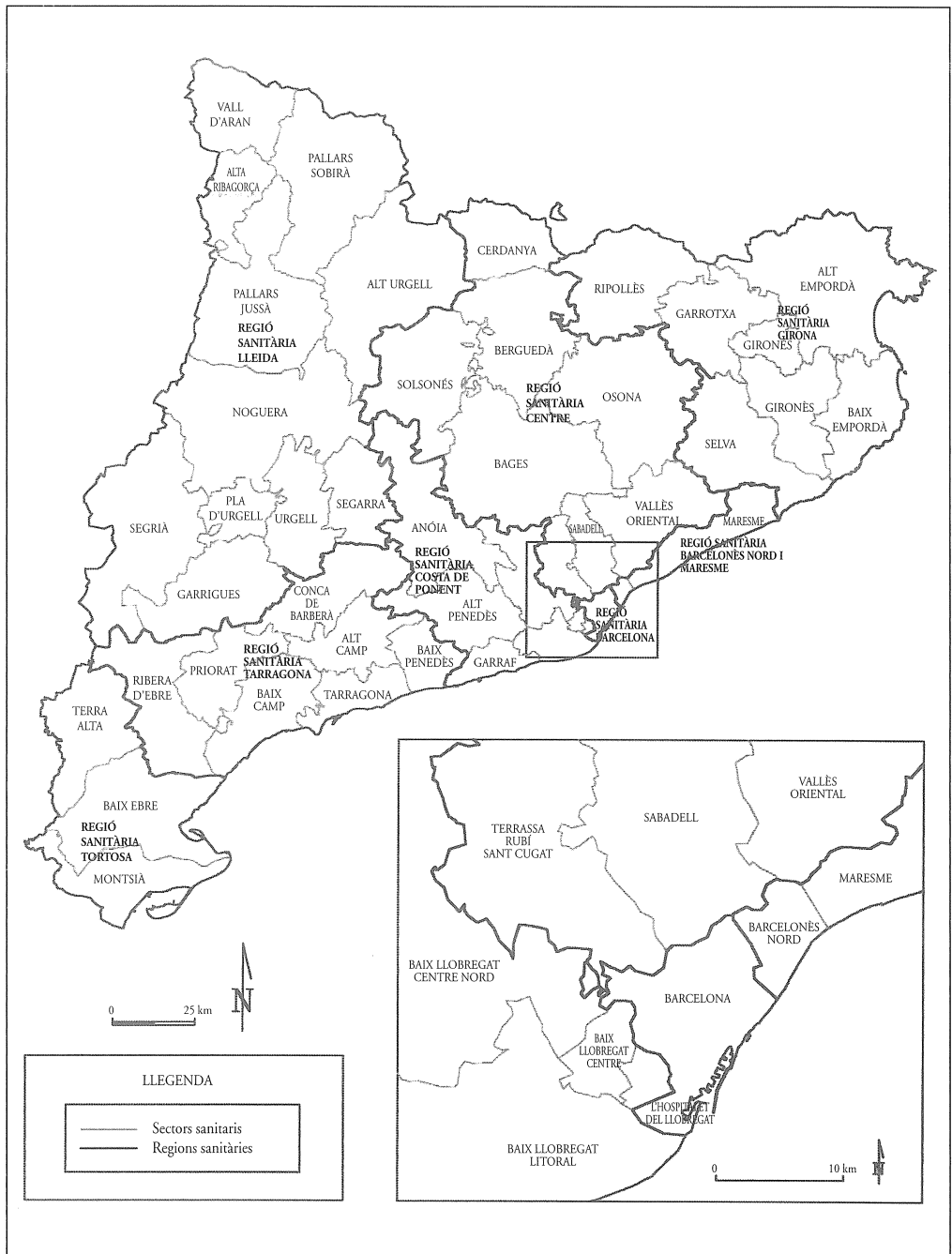
Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 5 Zones de desplaçament del professorat de secundària a Catalunya

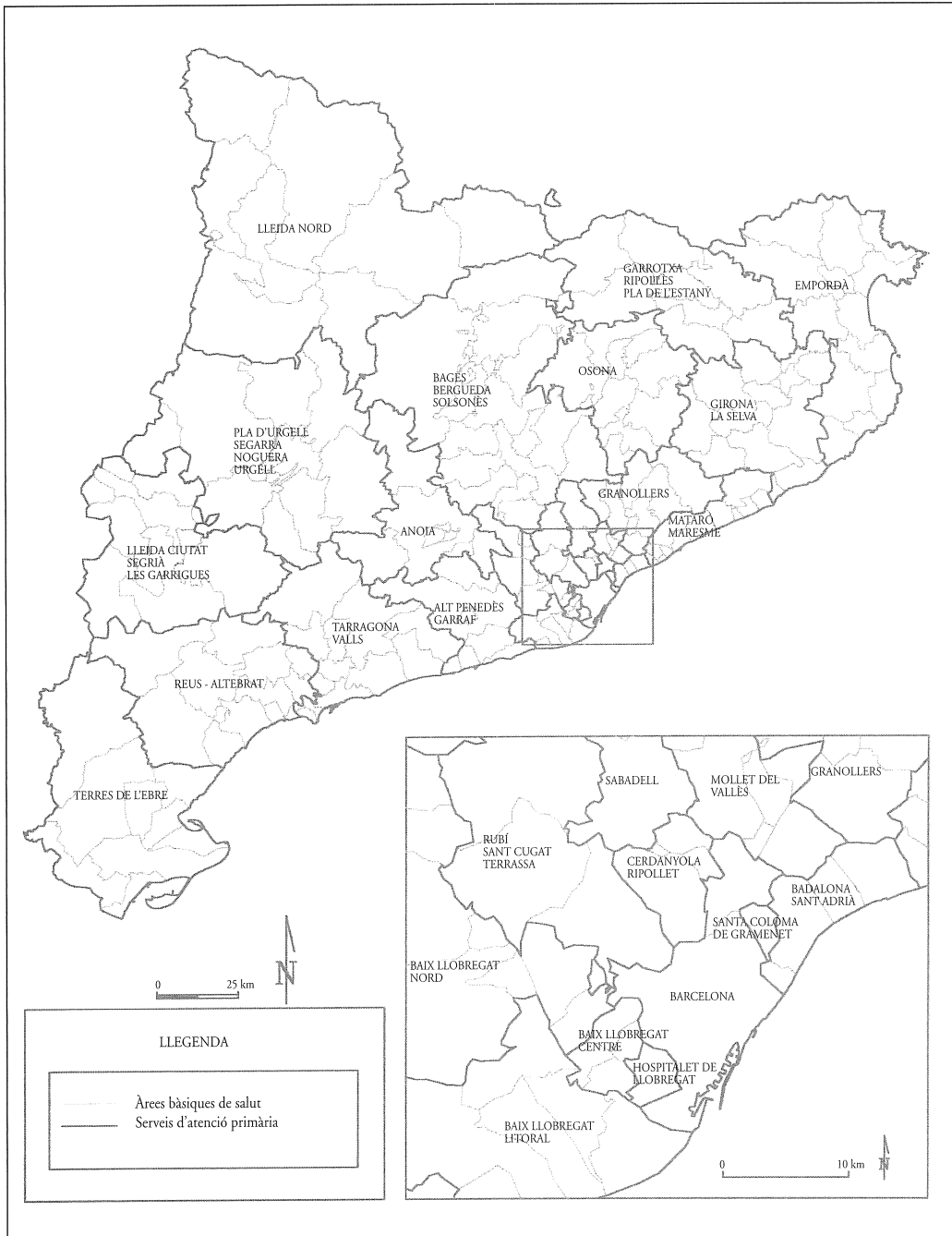
Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 7 Regions i sectors sanitaris a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 8 Serveis d'atenció primària

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 9 Oficines de treball de la Generalitat a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 10 Les Meses Locals d'Occupació a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 11

Avantprojecte del mapa de la formació bàsica d'adults de Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

Mapa 12 Les conques hidrogràfiques

Font: elaboració pròpia a partir de base ICC

